

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

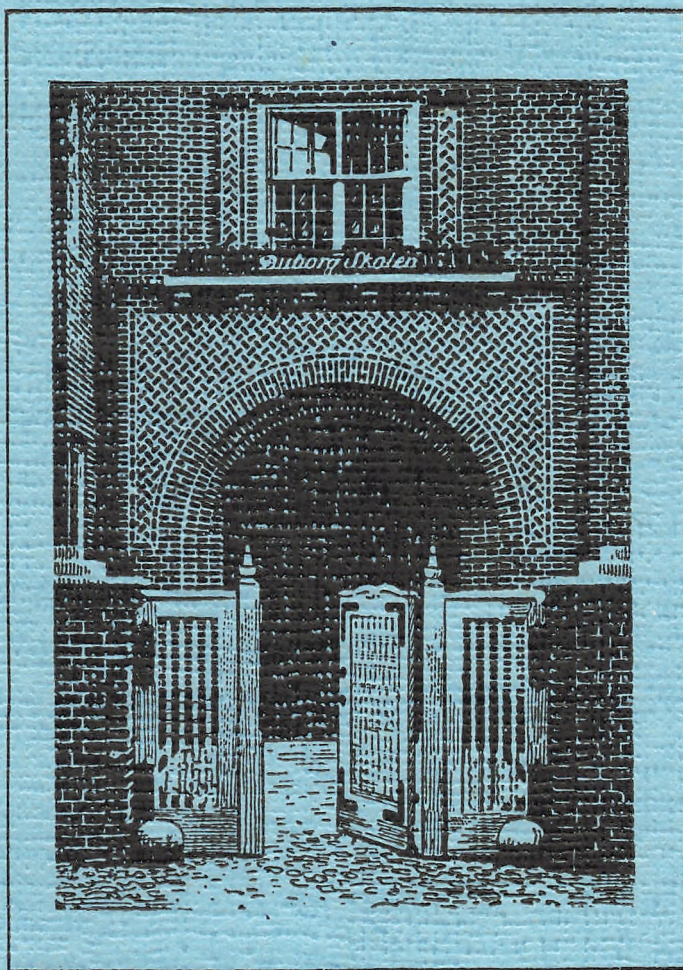
Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

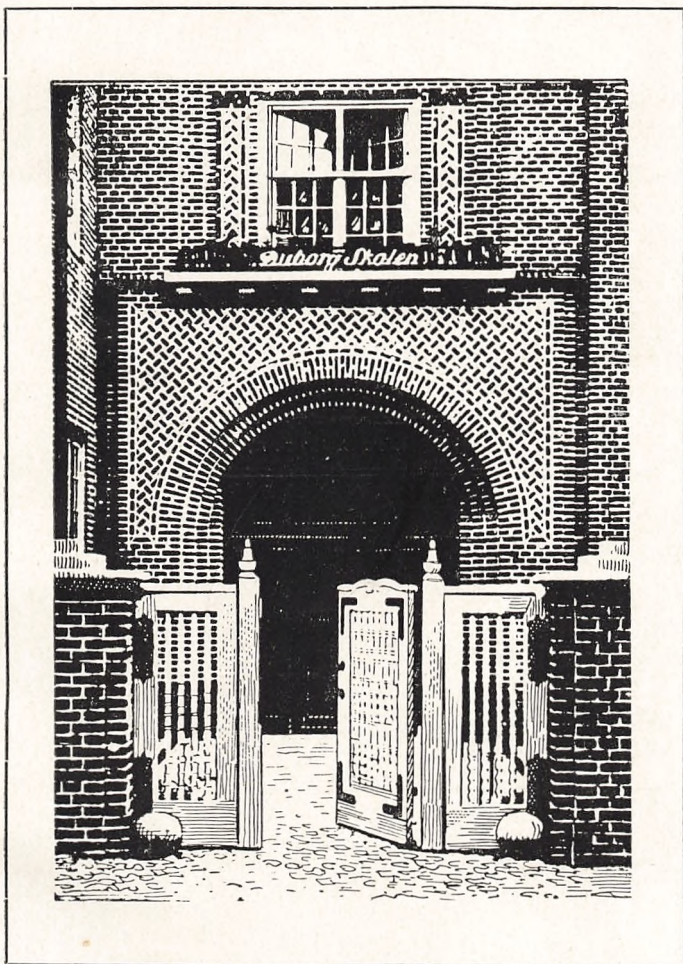
Duborg-Samfundet

Flensborg

AARSSKRIFT 1941

Duborg-Samfundet

Flensborg

AARSSKRIFT 1941

Trykt i A|S Flensborg Avis's Bogtrykkeri, Flensborg.

*Den, der fik Bo bag store Vande,
og den, der kan mod Grænsen se,
har lige langt til tabte Strande
og samme dulgte Hjerteve
og skimter i hvert Stjernetegn
en Lysning om en hjemlig Egn.*

*Vor Grænse gaar, som Skæbnen vilde.
Men Aand tør søge frit mod Aand
og læskes ved den samme Kilde
og troste sig ved Blodets Baand;
thi Liv hos fremmed Lov og Pligt
kan adles dybt og kendes rigt.*

Carl Dumreicher.

INDHOLDSFORTEGNELSE.

	Side
Vort Folks Fremtid - Efterladt Digt af Rektor Dr. phil. <i>Andreas Hanssen</i>	5
Rektor <i>Bernhard Hansen</i> , Duborgskolen: Men over alt andet er Danmark det Land, der er vort. . .	6
Pastor <i>H. F. Petersen</i> , Flensborg: Fra vor gamle Kirke. . . .	10
Lærer cand. mag. <i>Th. Madsen</i> , Duborgskolen: »Der tolle Schwede« - Et Minde og en Menneskeskæbne	19
Lærer <i>Niels Christensen</i> , Duborgskolen: Vore Vesterhavsdiger	23
Student <i>Sv. Aa. Christensen</i> , Kollund: Er Danmark et lidet, fattigt Land?	33
Bankassistent <i>Helmut Leckband</i> , Flensborg: Den lille Russerdreng	36
Lærer <i>Peder Jensen</i> , Duborgskolen: Til vore faldne Dreng!	38
<i>Duborgsamfundets Kronik:</i>	
Generalforsamling og Aarsfest	40
Aarsskriftet	41
Bent Noack, — cand. theol. med »præ«	41
Fhv. Inspektør E. Arps — 80 Aar	42
Vore faldne	43
Vore indkaldte	44
† Frederik Budach, Hornskov	45
Duborgsamfundets Københavnskreds	45
Borgfred i Dag, men Reform i Vente	45
Et Tiaarsminde — Billede af Afgangsklassen 1931	47
Annoncer	50—56

Vort Folks Fremtid.

Tror du, at en Perle dannes som i Vuggesang,
blødt og venligt, medens Havets Bølge gaar sin Gang?
Nej, naar Perlen skønnest lyser med sit blide Skær,
vidner den, at det er Smerte, der har skabt dens Værd.

Tror du, Druen vokser kun i blød og muldet Jord —
frit og skønt og uden Tugt, som vilde Ranker gror?
Nej, dens Vækst er skaaret til og stenet er dens Grund.
Ædel Vin kan modnes — selv i Klippespaltens Bund.

Tror du, at et Folk forgaar paa Lidelsernes Vej?
Mener du, at alt er bedst, naar Liv gaar som en Leg?
Har vor Saga aldrig talt til dig med sorgtung Røst —
da har Folkesindets Længsler aldrig rørt dit Bryst.

Folkets Daad og Folkets Sang igennem Seklers Tog,
det er Livets Rytme, som vort Blod og Væsen drog.
Har vi kæmpet med for deres Gerning, Jord og Hjem?
Græd vi med dem? Lo vi med dem? Leved vi med dem?

Derom spørges der, naar Stormen farer over Land.
Vi skal svare i vor Gerning — lad den være sand!
Folkets Fortid i vort Sind vil kræve helt vort Værk:
Af vort Svar skal Folkets Fremtid stige lys og stærk.

Klag ej over, at vi lever under jernhaard Magt.
Højt betroet er vi blevet til at holde Vagt.
Sammen vil vi staa i Mørket under Stjernerens Hær
og i Tavshed bære Ved til Morgnens Flammeskær.

Ædel Vin sin Glød har drukket af en stenet Bund,
og den ægte Perle fik sit Skær fra Smertens Grund.
Hvad vort Folk skal leve, lide — gem det i dit Bryst:
Ervigheds Sol vil modne det til Livets Høst.

April 1940.

Andreas Hanssen.

*Men over alt andet er Danmark det Land,
det er vort.*

Gamle Elever, der forlængst er fløjet af Reden, har altid været flinke til at besøge os, naar deres Vej førte dem til Flensborg. Ja, selv paa kortere Besøg er der som oftest alligevel blevet lidt Tid tilovers til Duborg Banke.

De to sidste Aar har disse meget kærkomne Besøg ofte været præget af gamle Drenges i Værnemagtens Trøje; og de har jo ikke mindst været os velkomne Gæster.

Den 10. Maj i Aar sad en af disse — Johannes Lorenzen — paa mit Kontor. Et Par Dage efter skulde han rejse igen; men skønt man hos de fleste Orlovssoldater mærker en underlig nervøs Uro over Sindet, naar Orlovsdagene er ved at være slidt op, havde Johannes Lorenzen en forunderlig Ro, ja næsten Stillehed, over sig. Han havde Tid nok. Og saa talte vi baade om det ene og det andet, indtil Emnerne til sidst ebbede ud.

I et Frikvarter lod jeg ham alene med Gæstebogen. Og her fandt jeg saa senere Overskriften til nærværende Hilsen. Den stod som en Slutbemærkning til hans korte, knappe Oplysninger om hans Soldatertid paa de forskellige Fronter, men tydeligt nok som et Udtryk for, at hvor han end havde været, i store Riger og fremmede Lande, var Danmarks Navn aldrig gaaet ham af Glemme, var Navnet paa vort lille Land aldrig blevet overstraålet af andres Storhed og Glans; thi hans Hjerte var med i hans Dom.

Danmark over alt andet. — Ikke som en Udfordring til nogen eller som en Ringegagt af andre. Ikke det. Dertil var hans Glæde derover altfor ren og uskrømtet. Nej, kun dette, at i Navnet Danmark hvile hans Sind, og til samme Nævn var hans Hjerte bundet.

Godt en Maaned efter faldt han paa Østfronten. Et Riffelskud gennem Hjelmene gjorde det af med ham, da han satte over en Flod.

Hans nærmeste i Værnemagten gav ham det Lov, at han faldt i tro Opfyldelse af sin Pligt. Tro til Døden kunde man sige med et Bibelord. Tro lige over for det Folk, han tilhørte, og hvis Ret til Livet han var med til at vinde ved sin Død.

Men hvor var det saa, han havde været i det fremmede?

Hvad var det for Oplevelser og Syner, han havde med hjem derude fra?

Han havde set det velhavende Holland, som det fedt og frugtbart laa bag Digernes Volde med den frodige Marisk og de saftige Enge, eller som det tegnede sig i de velholdte, hyggelige Købstæder med skønne Gavlhuse og rige Patricierhjem. Han havde vandret gennem Belgien og faaet et Indtryk af, hvad et flittigt Folk formaar. Og han havde glædet sig over Nordfrankrigs skønne, idylliske Landskaber.

Men da han saa stod paa Duborg Banke og saa ned over Barnomsbyen i Dalen med Ballastbjergets stejle grøn-gule Skrænter bag eller ud over Fjorden mod Lyksborgs kuplede Skove eller Kollunds majgrønne Bøgelund, da — og først da — bankede Hjertet i Takt med Landet, der laa for hans Blik. Da blev dette Syn ham det skønneste af dem alle. Da oplevede han det, som hver eneste af os har oplevet, naar vi efter en Rejse til turist-skønne Egne atter stod paa Duebjergets stejle Jordknude bag Flensborg By, at vi maatte sande, at Rejsens egentligste Resultat vel nok var Bekræftelsen af den gamle Sandhed: Ude er godt, hjemme er bedre.

Og saa var det dog sikkert alligevel ikke denne Genoplevelse af Hjemstavnens landskabelige Skønhed alene, af Fjordens koglende Trylleri og Landets svungne Liniers harmoniske Spil, der fik ham til at skrive sin enkle Bekendelse til Danmark i Duborg-Skolens Gæstebog.

Det var ikke Billedet af Hjemstavnens næsten haandgribelige Skønhed, der gjorde det, men Udløsningen hos ham af den Hjemstavns længsel, han havde følt derude. Det var Hjemmet, Skolen, Folkefellerne og alt det, der danner Hjemstavnens menneskelige Indhold og Værdi, der kom til Orde.

— — —
Det samme fandt jeg paa en anden Maade i et venligt Brev fra en af vore indkaldte unge. — Han takkede for en Hilsen, der var blevet sendt ham, med disse Ord: Vi danske Værnemagtsoldater trænger til en aandelig Forsyningstjeneste hjemmefra, længes efter et synligt Bevis paa, at vort Fællesskab er Virkelighed.

Se, det er jo en anden Indstilling paa den samme Sag. For én

bliver det de fremmede Lande og Byer, der kalder Hjemstavn
frem i et flygtigt, men herligt Drømmesyn. For en anden Læng-
selen efter aandeligt Fællesskab midt iblandt Mennesker, hvis
Sind og Tanker — alt godt Kammeratskab mellem Soldater til
Trods — gaar ad helt andre Veje end hos en ung, dansk Sydsles-
viger, der er rundet af en Hjemstavn, hvis Historie og Skæbne
peger mod Danmark, og er fostret af dansk Skole- og Ungdoms-
liv. Længselen efter at møde vort danske Folkelyne i en lille
Hilsen herhjemme fra, udløste hos ham, hvad han til Hverdag
maatte bære hos sig selv, og gav ham en Følelse af Fællesskab, der
blev ham til Lise midt i hans aandelige Nød. Det var det, der
bragtes ham i Danmarks Navn, bragtes ham ganske jævnt og
stille uden Brod mod nogen eller noget, der fik Tonerne til at
klinge i hans Sjæl.

I saadanne Tilfælde er Kammeratskab mellem unge ikke nok.
Dag og Nat kan man i et godt Kammeratskab dele Livets mange-
artede Kaar, dele dem i Lyst og Nød, i Glædens flygtige Minutter
og i Alvorens skæbnetunge Timer. Men der kommer Øjeblikke
for hver eneste dansk værnepligtig i den tyske Trøje, da han
føler og oplever sit danske Kald, da han bliver ene midt imellem
Millionernes Tal.

Lad mig bruge et Billede, enhver Soldat kender.

Feltposten er ankommet. Den store Postsæk ligger foran Kom-
pagniet. Pakker og Breve rystes ud. Alle er lige forventnings-
fulde. Endnu er der Helhed og Enhed i Indstilling og Forvent-
ning. Saa raabes Navnene op. Et frejdigt her viser Brevet Vej.
Og lidt efter er Kompagniet lutter Enere, der hver for sig for-
dyber sig i Hilsenen hjemmefra eller — hvis der ingen var —
skjuler sig i et Øjebliks Ensomhed og Stilhed. Brev eller Skuff-
else gjorde dem alene midt i en talstærk Flok.

Men naar saa Brevet er læst og gemt hen til en senere Gen-
nemgang ved Lejlighed, og naar de, der intet fik, har rystet
Skuffelsen af, har Kammeratskabet atter Ordet, hvis Skuffelsen
da vel at mærke ikke blev et Hjertesuk over Hjemfæller, der svæ-
g og glemte, hvad de skyldte dem, der drog ud paa alles Vegne;
thi da finder han næppe let og ej heller hurtigt ind under Fælles-
skabets Masselov igen. Og netop saadan tror jeg, man adskillige

Gange maa tænke os vore Landsmænds Kaar derude. — Derfor er Glæden ogsaa saa meget rigere og renere, naar den danske Hilsen er med i Kompagniets Feltpost.

Men ogsaa under Skuffelsernes Kaar kan der blive danske Lovsangstoner til. — Nede i Afrika sad en af vore unge danske en Sommeraften ganske alene, sad paa en Sandbanke og saa ud over det fremmedartede, ensformige Land. — Sand, Palmer og Middelhav er Eventyrtoner for os herhjemme, men blev det ikke for ham. — Nej, Tankerne gik mod Danmark. Fulgte de Veje, som Svaler og Storke kender fra deres lange Træk, og byggede ud fra H. C. Andersens Sang »Hvor Nilen vander Ægypterens Jord« en Tankebro fra Syd til Nord. Sang i Palmernes Skygge, Svalens Sang i det samme Digt »Jeg tror, der er skønnest i Danmark«. Dog ikke saa, at han som Valdemar Atterdag bøjede Knæ for Begeret i sig selv og gjorde Gurre til sin Afgud for Toves Skyld. — Nej, stille og lønligt, som man fra det fjerne, fjerne tænker paa sin Mor, sin Hustru eller sin Ven; sad han hinsides Middelhavet og tænkte paa Danmark.

Ingen Mor nøjes med at give sit Barn Livet og lader det være nok. Hun nærer det ved sit Bryst og fostrer det ved sit Hjerte. Vier det til Livet, saa hun selv afspejles i Barnets Sjæl. Men hvad Moderen gør for den enkelte, gør Familie og Hjemstavn, Folk og Land for de mange. Og vore unge bliver Sønner af Danmarks Hus; thi skønt det skulde synes lettere og mere lige til for danske Sydslesvigere at bryde med disse Sønnekaar og efter Tilpasningens Love leve sig sammen med den Stat, hvis Borgere de er, er der dog for alle dem, der er overbevist danske, en forunderlig Lykke i — al Forsagelse og Afsavn til Trods — at vide sig som Børn af Danmark.

Derfor er Grundakkorden ogsaa den samme i alle de Hilsener, vi faar derude fra: *M e n o v e r a l t a n d e t e r D a n m a r k d e t L a n d, s o m e r v o r t.* — Ordene, der blev Johannes Lorenzens Svanesang til den Skole, som nu hæger om hans Minde, som den hæger om Mindet om alle dem af dens gamle Dreng, der stred og faldt for Hjemstavn og Folkearv.

Duborg-Skolen i December 1941.

Bernhard Hansen.

Fra vor gamle Kirke.

Døbefonten i Helligaandskirken.

Da man i Afstemningstiden drømte om, at Flensborg skulde blive dansk, sagde to gamle danske Flensborgerinder til hinanden: »Naar Flensborg bliver dansk, drager vi i Triumftog over og henter den gamle Prædikestol i St. Jørgen tilbage til den danske Kirke.« Saa meget hørte Kirken med til Danskhedens Sejr og Strid i vor By. Men at den ogsaa hørte med til nævnte Søstres personlige Liv, derom vidner et andet Træk: Da Kirken i 1926 blev overladt til den danske Menighed, men først skulde gennemgaa en tiltrængt Restaurering, kom de to Søstre en Dag gaaende ad Storegade. Udenfor Kirkedøren stod netop den gamle Ringer og Kirketjener, Johnsen med det lange Skæg. Saa gaar Søstrene

hen til ham: »Maa vi komme ind? Vi vilde dog gerne synge en Salme og spille paa det gamle Orgel.« Jo, det maatte de naturligvis gerne. Johnsen gav sig til at træde Bælgen, den ene Søster satte sig ved Orglet, og alle tre sang de »Dejlig er Jorden«. De folte sig næsten som til Gudstjeneste. »Ja,« sagde Johnsen, »Jesus har jo sagt, at hvor to eller tre er samlede i mit Navn, der er jeg midt iblandt dem.«

*

Sammenlignet med Byens andre Kirker er Helligaandskirken en af de ældste; den er bygget senest 1386 af Kalandsbroder Sonke Kyhl og har set Dronning Margrethe som Gæst, inden hun døde

1412 i Flensborg. En af hendes Mænd, Ivar Juel, har skænket den dejlige Korsfæstelseskalk, som nu er i Forvaring paa Museet. »Ora pro nobis« (bed for os!) har han ladet grave paa den.

Vor Kirke er den eneste, som bærer en dansk Konges Navnetræk paa sin Façade. Det findes over Hovedindgangen (helt oven over Uret) og er Kong Frederik den Fjerdes. Desuden staar Aars-tallet 1718; det Aar blev Kirken ogsaa restaureret og fik det følgende Aar skænket den nuværende Altertavle. De to Givere, Peter og Lucie Rivesell, har ladet deres eget Billede male og opsætte paa den.

Kirken var oprindeligt indrettet som Kapel for det saakaldte Kaland, en Slags Loge, bestaaende af Byens Gejstlige og fornemme Rangspersoner. I den katolske Tid blev der da bedt Sjælernes og svinget med Rogelseskar som den Dag i Dag oppe hos vor Nabo, den katolske Kirke, med hvem vi har »Luftschutzraum« tilfælles.

Fra den katolske Tid findes endnu kun de tre Kalkmalerier paa Hovedskibets Nordvæg. Det længst mod Alteret forestiller Dommens Dag, hvor Menneskesønnen kommer paa Regnbuen med Sværd (Straf) til de onde og Lilje (Fred) til de gode. Mere sjældent er det midterste Billede over Esajas 11,1: »Og der skal op-gaa et Skud af Isajs Stub, og en Kvist af hans Rødder skal bære Frugt.« Af en sovende Mands Ryg udvokser et stort Træ med forskellige Skikkelser som Frugter, endende med den korsfæstede Frelser. Ovenover vises Symbolet paa den selvhengivende Kærlighed: En Pelikan mader sine fem Unger ved at rive Hul paa sit Bryst. Helt sjældent er dog Billedet oppe ved Orglet, nemlig den hellige Erasmus' Martyrium under Kejser Diokletians Kristendomsforfølgelse 306: Kejseren ser fra sin Trone, hvorledes den stakkels Erasmus faar sine Indvolde revet ud og viklet op paa en Brøndvinde. Billedet er i Modsætning til de to andre temmelig grovkornet og sikkert tillempt efter Datidens Trang til dramatisk Fremstilling. Men da det skulde sige til Mennesker: »Se, hvorledes Erasmus maatte lide. Hold du saa kun ud i din Lidelse med samme Troens Udholdenhed!«, har det passende haft sin Plads i Hel-ligaandshospitalets tidligere Sygesal i 1. Etage, inden Kirken blev indrettet deri.

Helligaandskirken har i tidligere Tid huset mange Begravelser. Man maa jo huske, at Flensborg By først i 1813 fik sin første egentlige Kirkegaard; før den Tid blev Ligene begravede udenfor og indeni Kirkerne. Omkring Helligaandskirken laa Præstens Have, men ingen Kirkegaard. Alle Begravelser laa da indenfor Kirkens Mure. Oppe ved Ateret begravedes en Præst fra Stenbjerg i Angel, Thomas Atzersen, død 1553. Hans smukke Gravsten smykker nu Forrummet ved Hovedindgangen.

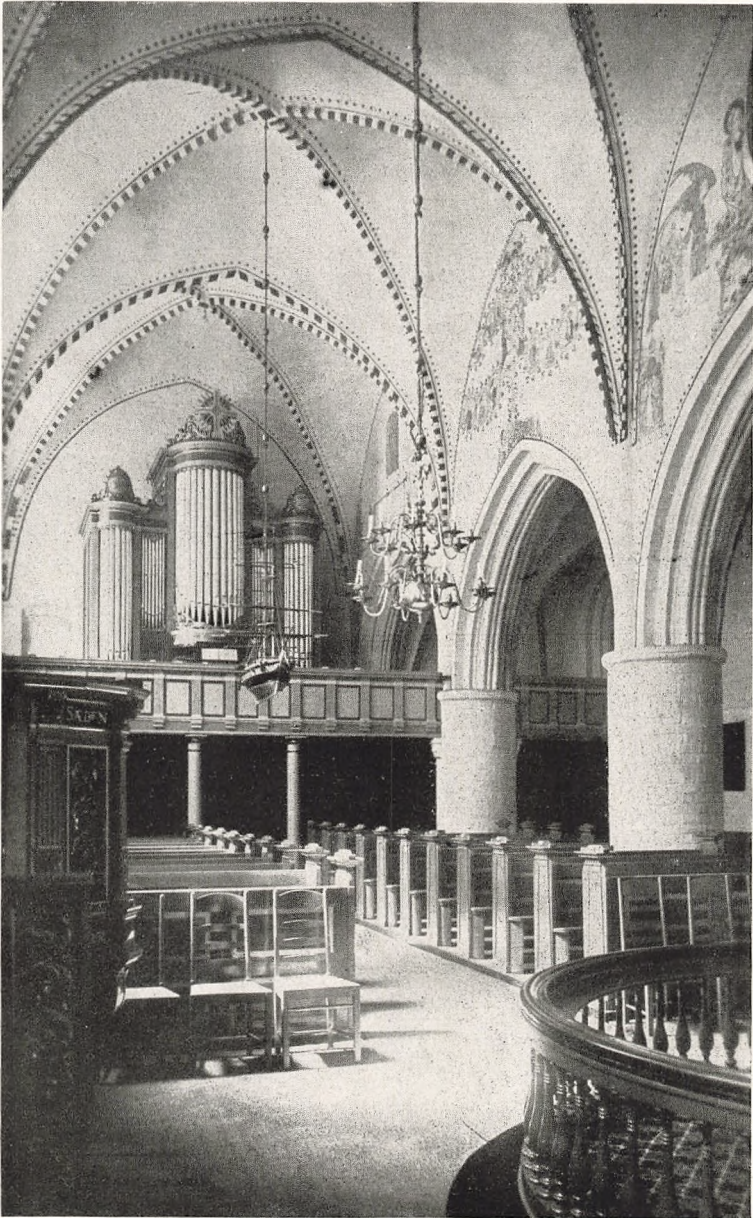
I Reformationstiden overvejede man — som ogsaa i 1840'erne — at indrette den centralt beliggende Kirke til Latinskole. Men ved Hjælp af Lytke Naamans Testamente fik man i Stedet for Skolebygningen paa Klosterets Grund syd for Søndertorv. Og Helligaandskirken blev saa forbeholdt dansk Prædiken, først ved en af Skolens Lærere og fra 1588 ved en særlig dansk Præst. Simon Karstensen (Christiani) hed den første Præst. Som Bolig fik han et lille Hus, som laa vest for Kirken med Adgang direkte ned i Kirken. Dets sidste Beboer var forresten den danske Rigsdagsmand Gustav Johannsen. Derefter blev Præstehuset nedrevet.

*

Paa Kirkens Præstetavle staar opført de forskellige Præsters Navne samt Aarene for deres Tiltrædelse og Afsked. Præsterækken omfatter 350 Aar, altsaa en stor Del af Flensborgs Historie, og vidt forskellige Skæbner og Viljer. Der kan naturligvis kun blive Plads til at nævne nogle enkelte af dem paa denne Plads.

Nytaarsdag 1795 døde *S i m o n B l a d t*, født i Flensborg, efter omtrent 12 Aars Virksomhed som dansk Præst. Han efterlod sig en kostbar Bogsamling paa 1072 Bøger.

I hans Sted kom en meget ejendommelig Mand, nemlig *L o r r e n z N i s s e n*, født i Østerby ved Medelby og Stamfader til Red. L. P. Christensen i Flensborg og Bankdirektor Anker Nissen i Graasten. I en Alder af 15 Aar, endnu inden han var konfirmeret, kom han, den dansktalende Bondedreng, ud til Friserne i Marsken og blev Underlærer hos Degnen i Faaretoft. Derfra kom han til Lille Volstrup paa Grænsen til Angel, og hele Tiden tænkte han kun paa dette ene at komme til at studere til Præst. Det vil føre for vidt her at opregne alle de Steder, hvor han tog Plads for at komme Planens Virkeliggørelse nærmere. Til Slut, d.v.s. i 25 Aars

Fra Helligaandskirken Indre.

Alderen, hævnedede han som Skrive- og Regnemester i Sønderborg. Men hans ubændige Trang til at læse videre lod ham ikke i Ro, og endelig fik han Løn for sin Møje, idet han fik Lov til uden Studeringer ved Universitetet at maatte gaa op til theologisk Embedseksamen.

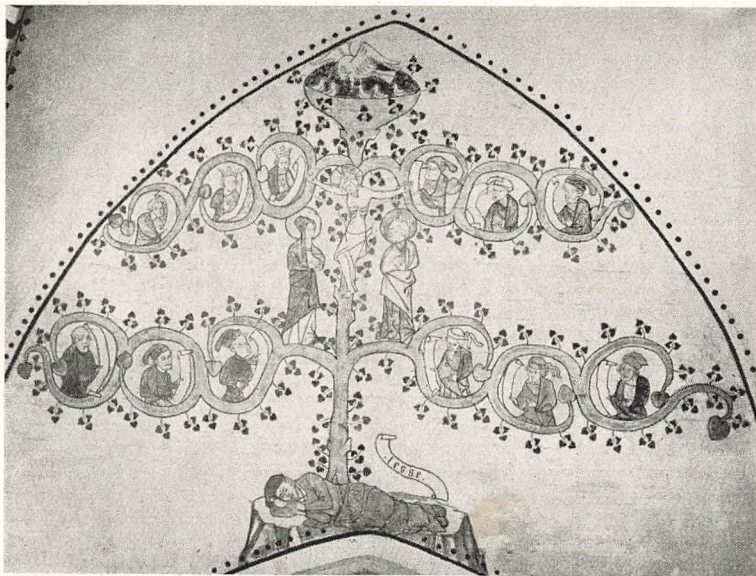
41 Aar gammel bestod Lorenz Nissen Eksamen, og 2. Søndag i Advent 1795 holdt han Prøveprædiken i Helligaandskirken, hvor han saa ofte havde siddet som Tilhører. Onsdag den 16. Marts prædikede han til Valg i samme Kirke og valgtes til dansk Præst i Flensborg med 27 af 32 Stemmer (Magistraten og Borgerrepræsentationen valgte)

Hans ene Medbejler og senere Efterfølger ved Kirken, Thomas Hojer Jensen fra Tønder, har i sin Dagbog fortalt om den vigtige Dag: »Saasart jeg havde aabnet Øjnene, begyndte jeg i Sengen at studere paa min Prædiken. Da jeg var færdig dermed, stod jeg op og klædte mig en Smule paa, drak Kaffe og læste hele Tiden paa min Prædiken. Saa kom Frisøren, det varede en halv Time. Klokken 8 begyndte Gudstjenesten. Mine to Kolleger, Skrivemester Nissen fra Sønderborg og Rektor Reuter fra Eckernförde kom ind til mig i Præstestolen under Prædikestolen. Der begyndtes med en kort Salme, og derefter blev der sunget 1. Vers af en anden, og Reuter gik som den ældste paa Stolen og prædikede tre Kvarter. Saa sang vi 2. Vers, og Nissen holdt en lige saa lang Prædiken, og efter 3. Vers prædikede jeg. Den lange Ventetid var meget ubehagelig, for jeg forstyrredes i mine Tanker ved at høre paa de andres Prædikener; dertil kom, at vi, som ventede, sad og passiarede. Iøvrigt var det meget koldt at sidde paa Stenbænken. Hvis jeg upartisk skal udtale mig om de tre Prædikener, saa vil jeg sige: Nissens var den bedste baade efter Form og Indhold; den var »ein Muster des Styls und der Darstellung«, men passede vel nærmest til en lærd Tilhørerkreds. Reuters var god uden dog at være noget fremragende. Begge to var mig underlegne med Hensyn til Udtalen af det danske Sprog, skønt vi alle tre kun stod til Middel deri (»obgleich wir alle darin nur mittelmässig waren«). Nævnes kan, at de alle tre fik 20 Rigsdaler i Rejsegodtgørelse.«

Lorenz Nissens Virksomhed som dansk Præst i Flensborg

varede kun 5 Aar, idet han ved Paasketid 1801 blev Præst paa Kegnæs, hvor han døde 1842. Han har udtalt følgende om Forandringen: »Fem lykkelige og skønne Aar af mit Liv havde jeg, endskønt indeklemt i den mørke Helliggeistgang, tilbragt i Flensborg med min Familie, da jeg endnu engang brod op, denne Gang, som jeg allerede da forestillede mig, for at begive mig til mit jordiske Livs sidste Station. Straks efter Paaske 1801 indskibede vi vore Ejendele, gik om Bord og under Sejl. Langsomt bortfjernede vi os fra den kære By i Dalen og saa den lidt efter lidt forsvinde for vore Blikke, der var fyldt med Taknemlighedens Taarer.«

Hoyer Jensen udnævntes da uden Valg til Efterfølger og var her til 1820, da han flyttede til Bov, hvor han senere fik Forbindelse med Prof. Christian Flor og andre af den sonderjyske Danskheds Forkæmpere, saaledes at hans Navn findes paa Skamlingstøtten. Hans Tid i Flensborg faldt sammen med Krigs- og Nødstiderne i vort Lands Historie. Over en Maaned laa der et helt Korps Spaniere og et dito Franskmænd i Flensborg; ude ved Krusaa bestod den franske Lejr af 4000 Mand. »Efter Slaget ved

Kalkmaleriet med Pelikanmotivet, efter et Billede, der ejes af „Kunstgewerbemuseum der Stadt Flensburg“

Selsted (10. Dec. 1813) hortes en Aften Larm uden for Kirken,« skriver han i Dagbogen, »og da jeg kom ud paa Gaden, saa jeg med Skræk og Beklagelse en Del af vore Kavallerister paa Flugt, blodige, snavsede og paa Jagt efter Kvarter — en Del af dem fandt en kort Tid med deres Vaaben og Tæpper Ly i min Kirke. Denne beslaglagdes to Gange under Krigen, først af vore egne Tropper, som gemte deres Lazaretsager deri, og saa af Kosakkerne. Vi havde længe gaaet og ventet paa dem med bange Anelser, og saa en Dag vækkedes jeg brat op af min Middagssovn ved en frygtelig Krigsmusik, som maatte hidrøre fra Kosakker. De blev ikke længe, men vendte snart tilbage fra Jylland og gemte da deres Bytte, Korn, Brændevin, Brød og især friskslagt Kød, i min Kirke. Samme Aften, de kom tilbage, holdt de Auktion derover. En Kommissær stod foran Alteret med en brændende Pibe i Munden og Huen paa Hovedet og tog ivrigt imod rede Penge, mens han lige saa ivrigt drak af en Flaske, han havde staaende ved Siden af sig. Før Fjenderne kom, havde jeg skaffet Kirkens Alterkar og Lysestager bort og gravet dem ned i mit Værksted. Medens Kosakkerne opholdt sig i Flensborg, saa det meget krigerisk ud. Anføreren, Grev Tettenborn, rekvirerede Heste, Penge, Tøj, Havre — Kornet kom saa hurtigt, at man kunde vade deri i Byens Gader. Men kom man ikke straks med det, han befalede, truede T. med at tænde Ild i Byen; han beordrede Magistraten til at indfinde sig hos ham og truede Postmesteren med Rotting, hvis han ikke skaffede de forlangte Postheste. Selv opholdt han sig mest af Frygt for Indkvarteringen hos sine Heste og sov i Suen mellem deres Ben. Paa Søndertorv antændtes store Baal, og foran min Kirke stod Kosakkernes Lanser i Pyramider.«

Ved Kirken og Præstegaarden faar Hoyer Jensen lavet forskellige Forbedringer: ved en Indsamling skaffer han et ganske vist lille Orgel til Veje og anskaffer for det resterende Beløb en hel Del danske Salmebøger til Brug i Kirken, og paa egen Bekostning lader han lave en ny Kirkedør ud til Storegade og Haven paa Helligaandsbjergtet istandsætte.

*

Op under 1850 var Kirkelivet meget svagt, hvilket viser sig i Kirkebesøget, men efter Nyordningen og Pastor Graaes An-

sættelse bliver Kirken fuld. Dette skyldtes blandt andet det gode Samvirke mellem Præsten og Degn T o f t e, som kom til at bo i Præstegaarden, og som virkede meget for en ordentlig Kirkesang. Tislutningen kom fra alle Kredse i Byen, og Offerviljen var voksende. Den slesvigske Biskop Boesen ordinerede enkelte af Præsterne i vor Helligaandskirke. I Tiden inden 1864 fik Kirken skænket de to Skibe, som stadig hænger i Kirken.

Tofte var den eneste, som anede, at der fandtes Kalkmalerier under den overkalkede Overflade. Hvorledes han opdagede dem, har han fortalt saaledes: »Kong Frederik d.VII. boede i Flensborg, og saa var der jo, som altid, den mest straalende Illumination. Byen var i et Flammehav. Saa gik jeg ind i Kirken for at se, hvordan dette virkede der. Gennem de 5 store Vinduer faldt et fortryllende Lys, og saa paa en Gang saa jeg paa den midterste Væg vest og øst over den midterste Søjle to menneskelige Skikkelser skue ned paa mig, der stod paa Orgelpulpituret. Det var som Portrætter i en Ramme. Længe beskuede jeg dem. Til sidst syntes mig, jeg kendte dem, og at det var Kirkens Velgørere Rivesel og hans Hustru. Der er Overskrift i Minuskler. Bliver der igen en saa glædestraalende Illumination, ville de sikkert atter skue ud paa den gennem deres tætte Slør.«

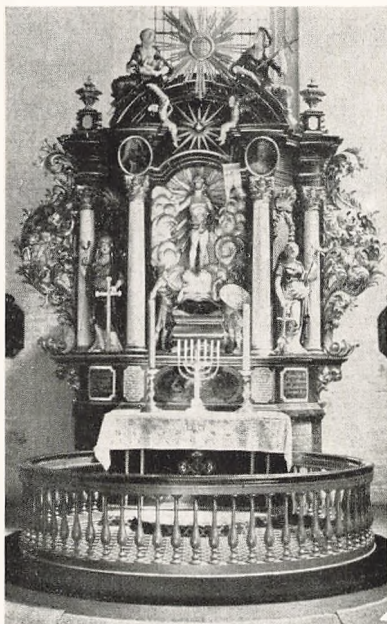
Indtil 1869 vedblev der at være en selvstændig dansk Præst i Flensborg, men efter Pastor Brauneisers Død bestemtes det, at den danske Menighed ikke længer skulde have sin egen Præst, men at Andenpræsten ved Vor Frue Kirke »kommisjarisk« skulde prædike paa Dansk i den gamle Helligaandskirke. Pastor H a n s J ø r g e n C a r s t e n s blev da samme Aar konstitueret som den 22de i Rækken af de danske Præster ved den danske Kirke. I samfulde 31 Aar fik han Lov at tjene ved den. I 1900 bestemtes, at der kun maatte afholdes dansk Gudstjeneste hver anden Søndag, og i 1906 flyttedes Kirkens gamle Prædikestol fra 1602 over i den nye St. Jørgens Kirke. Dette gav Stødet til Oprettelsen af »Kirkeligt Samfund«, Forløberen for den nuværende danske Menighed.

Fra 1. Maj 1926 fik den danske Menighed Kirken overladt til Brug, og efter at den var blevet grundigt istandsat, toges den i Brug ved en festlig Aabningsgudstjeneste den 28. August 1927.

Blandt de Ting, som smykker Kirken, skal til Slut nævnes

Jakob Plætners Ridderkors og Sølvkrans samt Frøken Mygdals Alterdug, broderet i Hedebosyning. »Allerede længe før Krigens Begyndelse hørte jeg,« skriver en Dame i 1928, »om Alterdugen, der blev syet med et Haab og en Bøn for hvert Sting om, at den maatte komme til at ligge paa Alteret i den danske Kirke i Flensborg. Og som Krigen skred fremad, blev Arbejdet ivrigere og Haabet og Bønnerne stærkere og sikrere; men da Freden blev sluttet og Indlemmelsen 10. Juli 1920 skete, uden at Flensborg var kommet med, tabte Frøken Mygdal (død 1924) helt Modet. Men nogen Tid efter blev den sendt af Sted. Og hvor vilde det glæde hendes Sjæl at vide, at den allerede nu — saa kort Tid efter — hviler paa en dansk Kirkes Alter, netop den, hun ønskede, den eneste, hun havde bestemt den for.« Foran over Borten læses: J. H. S. = Jesus hominum salvator, d. v. s. Jesus, Menneskenes Frelser.

H. F. P e t e r s e n.

Alteret i Helligaandskirken med Hedebodugen.

„Der tolle Schwæde“.

Et Minde — og en Menneskeskæbne.

Ved at fordybe sig i vort Lands Historie, hvilket er udbytte-
rigt og anbefalelsesværdigt i en Tid som den, vi lever i — og
særlig ved at læse om vor sidste Kamp for Sønderjylland, hvor
saa mange af vore Landsmænd maatte ofre deres Blod i en Kamp
mod en overlegen Fjende, har jeg truffet paa mange interessante
Menneskeskikkelser — og jeg vil her riste en Minderune over en
af de Mænd, der kom fra vort svenske Broderfolk for frivilligt
at yde sit Bidrag til Forsvaret for vort Land.

Vi ved jo alle, at der strømmede en hel Del Frivillige til —
fra Sverige, Norge, Finland og Island — der tappert kæmpede
paa vor Side, — og for hvem der for ikke ret mange Aar siden
blev rejst en Mindestotte paa Dybbøl Banke.

Højt oppe paa det Bakkestrøg, der dækker Flensborg mod Vest,
midt inde i et venligt Haveanlæg laa — og ligger for Resten end-
nu — en anselig Bygning med en Altan, hvorfra man havde en
dejlig Udsigt over Fjorden. Det var Traktorstedet *Bellevue*.
Efter Dansevirkens Romning blev *Bellevue* besat af Johannitterne
under Ledelse af en Grev Stolberg-Wernigerode, Vicepræsi-
dent i det prøjsiske Herrehus. Forlystelsesetablissementet var
blevet omdannet til et Officerslazaret. Rundt om i Værelserne
stod tarvelige, yderst propre Sengesteder. Side om Side hvilede
danske og prøjsiske Officerer, mest danske — det var efter den
18. April.

Der laa den doende Major *Bauditz*, histovre den nylig
amputerede Major *Schau*, den sidste af syv Brødre, alle Offi-
cerer: Tre faldt som Ofre for den første slesvigske Krig, to
dode mellem Krigene, en faldt ved Dybbøl den 18. April. De
fleste danske Officerer var haardsaarede, alle var nedtrykte og
tøve. En eneste var ikke nedtrykt, en saaret Officer med Ho-
vedet i Bind. Det var en svensk Frivillig, Løjtnant Baron *Åker-
hjeltn*. Han var en Kæmpe, rask og livlig i sine Bevægelser, med
et skælmsk Blink i Øjet og et forsorent Træk om Munden, blondt
fuldskæg og en Opstoppnæse. Kun 22 Aar gammel, født i Vis-
by paa Gotland, var han kort før Krigen blevet udnævnt til Un-

derløjtnant. Efter Danewirkes Rømning meldte han sig til Tjeneste i den danske Hær, blev saaret og taget til Fange ved Stormen paa Dybbøl Skanser.

Han var Lazarettets enfant terrible, næsten ikke til at holde Styr paa, saa snart han var kommet saa vidt, at han kunde være oven Senge. Forbitret over at være dømt til Uvirksomhed nærrede han et glødende Had til Sejrherrerne. Et stort Barn, som han var, søgte han at hævne sig ved Smaadrillerier. En prøjsisk Officer, der besøgte en saaret Kammerat, og som efter Akerhjelm's Mening virkede udfordrende ved sin Sabelklirren, traadte han paa Tærne, for straks derefter med et udfordrende Smil at sige Ursäkta! Ja, en letsaaret Holstener, der tjente i den prøjsiske Armé, titulerede han uden videre Forræder. Kort sagt, hans usminkede Udtalelser og fremfusende Optræden generede i høj Grad de prøjsiske Officerer. Han fik derfor heller ikke Lov til at blive længere end højst nødvendigt paa Bellevue, men blev i Slutningen af Maj sendt til Fæstningen Spandau. Men om et var alle, danske og tyske enige. Denne svenske Baron var tapper indtil Dumdristighed, som en rasende havde han kæmpet hin sørgelige 18. April, da de sammenskudte Dybbølskanser blev stormet. Han værgede sig til det sidste i Skanse 4 og vilde ikke høre Tale om Overgivelse. Først brugte han Sabelen med Fynd og Kraft, greb derpaa et Gevær og jog Bajonetten i Livet paa en fremstormende Fjende. Men Overmagten blev ham for stor, et Bajonetstik gennem Kinden, et vældigt Kolbeslag i Hovedet, saa styrtede han til Jorden og afvæbnedes.

Faldt der en Udtalelse, som indeholdt den svageste Antydning af Tvivl med Hensyn til vorre »Jensers« Mod og Tapperhed, var han straks Fyr og Flamme: Jeg skal bevidne, at den danske Soldat baade er tapper og modig, det har jeg set med mine egne Øjne. Skulde jeg træffe en Karl, der siger det modsatte, saa skal han komme til at smage min gode Klinge. —

Vi kan derfor forstaa, hvorfor de elskværdige Diakonisser paa Johanitterlazarettet i Bellevue altid for Spøg kaldte ham: »Der tolle Schwede«.

Tyve Aar var nu gaaet siden Krigen 1864. Ingen havde i disse Aar hørt eller set noget til »den gale Svensker«. Hvad var der blevet af ham? Var han vendt hjem til sit Fædreland Sverige og maaske blevet Officer igen i den svenske Hær? Nej! Han kunde ikke finde sig til Rette i sit Hjemland efter Krigen, men var rejst til Amerika. I Chicago, i 1884, traf en dansk Mand ham ganske tilfældigt i Mr. Frantzens Bog- og Veksel, Snus- og Tobaksforretning. Udenfor paa Gaden holdt en fuldt læsset Arbejdsvogn. En Kraftkarl traadte ind med Favnen fuld af Pakker. Et Par Ord veksledes, saa bød Frantzen en Cigar og sagde: »Let us go round the corner and take something, Baron« — »Well!« — Ved Tilbagekomsten fortalte Frantzen: »Det var en gammel Krigskammerat, en svensk Frivillig, Baron Åkerhjelm. Vi var sammen i 64. Han var en ren Djævel til at slaas og blev da ogsaa saaret den 18. April. Nu kører han rundt med Varer her i Chicago. Det er vist lidt smaat for ham, men han er for Resten en prægtig Fyr. Hver Gang han kommer her, drikker vi altid et Glas sammen paa gammelt Kammeratskab. — — Man kunde ikke i denne Pakhuskarl have genkendt den livslystne, flotte, unge Løjtnant fra 64. Hans Klædedragt var tarvelig, Skægget graasprængt, Ansigtstrækkene slappe — han var ældet for Tiden. Men hans Kæmpeskikkelse var ubøjet.

Baron Åkerhjelm blev ikke i Amerika. Han vendte hjem til Sverige og levede der under meget fattige Forhold. I Februar 1888 møder vi hans Navn i den danske Rigsdag, hvor han faar tilstaaet en aarlig Understøttelse paa Finansloven. Finansudvalget tiltraadte Krigsministerens Forslag og førte følgende til Protokols: »Finansudvalget tiltræder Krigsministerens Forslag om en aarlig Understøttelse til Baron K. W. H. Åkerhjelm, der deltog i og udmærkede sig som frivillig Officer under Krigen i 1864. Løjtnant Åkerhjelm er, tilsyneladende paa Grund af de Saar, han fik under Krigen, under hvilken han tillige faldt i prøjsisk Krigsfangenskab, bleven angreben af Sindssvaghed, og hans Tilstand synes at gøre Kravet om en Understøttelse i høj Grad berettiget. Som Følge heraf har Udvalget ogsaa bevilget 500 Kr. i dette Øjemed.«

Hvad hans senere Skæbne angaar, har jeg ikke kunnet forfølge den videre. Men da han var en af de Mænd, der kom fra et af de nordiske Lande og ganske frivilligt og tappert hjalp os i vor sidste Kamp for Sønderjylland, synes jeg, at han har Krav paa vor Taknemmelighed og Ærbødighed, — hvorfor jeg har draget hans Navn frem og her har berettet om en Helt og hans Skæbne.

Hilsen til alle Duborgsamfundets trofaste Medlemmer

T h. M a d s e n.

Vore Soldater paa Tilbagetog fra Dannevirke.

Vore Vesterhavsdiger.

I Januar i Aaret 1300 kom der en vældig Stormflod, og man troede med Sikkerhed langs Vesterhavets Kyster, at Dommedag nu var over Menneskeheden med Retfærdighedens hele Ubarmhertighed. Det var blevet spaaet lang Tid i Forvejen, at saadan maatte det komme, for nu indtraf jo dog det uheldige Tals Aarhundrede. — For Beboerne i Rungholt, en større, frisisk Handelsby paa en af Øerne derude, som ikke i alle Enkeltheder ønskede at gøre rede for Erhvervelsen af sine Rigdomme, blev det virkelig den sidste Dag paa denne Jord. Kun en yngre Præst og to unge Piger skal efter Sagnet have reddet sig ved Herrens Naade. Præsten, fordi han i lange Tider forud havde præket Omvendelse for de ukristeligt levende Rungholtere — Pigerne, fordi de var de eneste, der havde taget ved Lære af hans Ord.

Siden den Tid skal man ved Solnedgang, helst for og som Varsel om en Stormflod, kunne høre Kirkeklokketklang derudefra, hvor Rungholt en Gang laa. Kun stemmer de historiske Overleveringer ikke ganske overens i en Henseende, idet nogle beretter, at det først var ved den store Stormflod 1362, Rungholt gik til Grunde. Ogsaa da var Befolkningen fuldt og fast overbevist om, at nu kom i hvert Fald Dommedag. Skete det trods alt ikke ved Aarhundredets Indtræden, en Gang i Løbet af det trettende Aarhundrede maatte det da ske.

Selve Kysten led mindre under de utallige større eller mindre Stormfloder i Aarhundredernes Løb, for Øernes Bræmme tog af for den; men i Øerne blev der revet og slidt hver eneste Gang, og i Aaret 1634 slog den store Ø Nordstrands Skæbnetime. Den blev splittet ad i flere mindre af »De grote Manndränk«, som denne ualmindelig høje Stormflod blev kaldt. I den gik umaadelig mange Menneskeliv tabt, og endnu flere Husdyr mistede Livet. Desuden slap næsten ikke et eneste Hus for alvorlig Skade. Det var en økonomisk Katastrofe for den overlevende Del af Befolkningen, og Præsterne fik travlt med at indgive Bønskrifter til Kongen, Kristian den Fjerde, om Hjælp for disse Mennesker. Af deres Opgørelser kan vi saa nogenlunde beregne Katastrofens Omfang.

Ogsaa den Gang allerede havde man bygget Diger, som dog led af følgende Hovedmangler: 1. Der var for faa. — 2. De var for lave. — 3. De forfaldt af Mangel paa ansvarsbevidst Tilsyn. — 4. De var for svagt og mod Havet alt for stejlt byggede. — Alle disse Fejl mener man dog med god Grund nu om Dage at have bragt ud af Verden. For det første findes der nu næppe mere en Strækning, som trænger til Beskyttelse af et Dige, hvor der ikke allerede er bygget et saadant. For det andet er de nu alle sammen bygget et godt Stykke over højeste Flod, som man kender noget til. For det tredje er der nu skabt et velordnet og effektivt Tilsyn. Endelig er der for det fjerde nu sørget for en matematisk Beregning af Bølgeslagets Virkning paa et Digelegeme og bygget derefter, saa man nu mener at være naact frem til den mest modstandsdygtige Form.

FIRE DIGEBYGNINGSPERIODER.

Ser man bort fra Prøjsernes Digebygning fra Elbens Munding til et Stykke nordfor Højer, er Ribediget det første, som svarer til det 20. Aarhundredes Krav og Evner, der er blevet bygget langs vor Vestkyst.

Lovforslaget om Ribedigets Bygning er indbragt for Regering og Rigsdag af en den Gang ung og ukendt Folketingsmand, da Ministeriet viste sig utilbøjeligt til at tage sig af Sagen, og det blev vedtaget som: LOV (Nr. 92 — 1909) OM ANLÆG AF ET HAVDIGE FRA VESTER VEDSTED TIL STORE DARUM I RIBE AMT.

Der blev forresten Strid om, hvorvidt der ved Ribe Aas Udmunding skulde bygges en Kammerluse eller en almindelig Skibsfartssluse som ved Højer. Stort set var det saadan, at Ribe By holdt paa Kammerlusen, som vilde blive den dyreste, men vel ogsaa den bedste for Byen, mens Oplandet holdt paa den noget billigere Skibsfartssluse. Byen fik imidlertid Statens Støtte, og saa gik Forslaget om Kammerlusen igennem. Den byggedes saa af Staten og vedligeholdes fremdeles af samme.

Da Ribediget er bygget paa en Strækning, der med det samme burde have været forlænget baade mod Syd og Nord, har det været nødvendigt at bygge Fløjdiger ved begge Ender. Ellers vilde Vandet jo bare have kunnet foretage omgaaende Bevægelser — for at tale i Nutidens Sprog — og alligevel være trængt ind i Stillingerne. Fløjdigerne er tilsyneladende ikke blevet saa høje som selve Diget; men det kommer af, at Jordsmonnet stiger længere inde i Landet. Egentlig vilde man have bygget Fløjdiget ved den søndre Ende hen over den daværende Landegrænse og over til Hviding Kirke; men det viste sig at være for besværligt at forhandle med to Regeringer derom, saa det blev opgivet.

Ballundiget er bygget af Prøjerne under Verdenskrigen, for en stor Del ved Hjælp af russiske Krigsfanger.

Tilbage blev Kyststrækningen fra Søndernæs til Vester Vedsted, og dér satte Stormfloden stadig ind, maaske endda med større Voldsomhed end før Digebygningen de andre Steder. Vandmængden var jo den samme; men Aabningen, som den skulde trænge igennem, var formindsket. At faa lukket dette Hul til Betyggelse af Eggen blev en af den danske Rigsdags første store Genforeningsopgaver, og Loven derom blev vedtaget 10. Maj 1922 under Titlen: »LOV OM ANLÆG AF ET HAVDIGE FRA VESTER VEDSTED I RIBE AMT TIL SØNDERNÆS I TØNDER AMT.« I denne Lov besluttedes det at bygge et 6 m højt Dige; men efter Stormfloden af 30. August 1923 besluttes det at forhøje Diget med 75 cm, og i Tilknnytning dertil vedtoges paa Rigsdagen en Lov om Forhøjelse af Diget nordfor og Digerne paa Manø, saa de svarer til det nye Dige. I samme Lov vedtages det at anlægge nye Havediger paa Rømø og fra Store Darum til Tjæreborg Bakker sydøst for Esbjerg. I

Rigsdagens Lovtidende finder man under 29. Marts 1924 følgende: »LOV OM FORHØJELSE AF DIGET PAA MANØ OG AF DIGET FRA VESTER VEDSTED TIL STORE DARUM SAMT ANLÆG AF HAVDIGER PAA RØMØ OG FRA STORE DARUM TIL TJÆREBORG BAKKER.« — Resultatet ses bedst paa Forskellen, hvor det gamle Fløjdiges, som for Eks. ved V. Vedsted, mødes med det forhøjede Dige. Der ser man ogsaa, at det gamle Diges Krone har været saa bred, saa man har kunnet køre hen ad det med Hest og Vogn, mens der paa det nye Dige kun kan banes en Fod- og Cyklesti.

Digebygningen langs vor Vestkyst har, som det ses, været firdelt:

1. Ribediget, fra V. Vedsted til St. Darum. Loven vedt. 1909. — Arbejdet udført 1911—14.
2. Ballundiget, bygget af Projserne under Verdenskrigen.
3. Rejsbydiget, fra Søndernæs til V. Vedsted — Loven vedt. 1922. — Arbejdet udført 1922—24.
4. Forhøjelserne af Ribediget og Manødigerne og Anlægget af Digerne paa Rømø og Darum—Tjæreborgdiget. — Loven vedtaget 1924. — Arbejdet udført 1925—26.

REJSBYDIGETS BYGNING.

For at faa et Indblik i Fremgangsmaaden ved Anlæg af et Havidige vil vi se lidt paa Arbejdet med Rejsbydiget. Det blev paabegyndt i Foraaret 1923. To Grævemaskiner kom i Gang. Den ene begyndte ved Ribedigets sydlige Ende og den anden ved Rejsby Aas Sluseanlæg. Begge skulde saa arbejde sig sydpaa, for saa vilde de have lige store Opgaver foran sig. Grævemaskinen behøvede kun at bevæge sig ganske lidt. Den kunde staa i lang Tid paa eet Sted og ved Hjælp af en Spandekæde hente Jordmasserne op af Fyldgraven ost for Diget for saa ad et Transportbaand, som kunde forlænges efter Behov, at lempe det over i Digelegemet vest for sig. — Hvor Grævemaskinen har staaet, er der blevet et Bælte ved Digets Fod, som senere har kunnet benyttes til Kørsel langs med Diget.

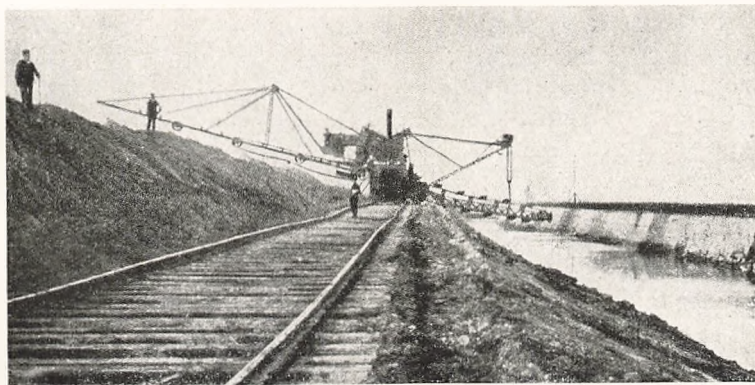
For Maskinen kom i Gang, havde man gravet Græsbeklædningen af det projekterede Omraade et lille Stykke i Forvejen. Smalle Strimler, som blev rullet til Side, og naar Diget saa var

færdigt og et godt Muldlag lagt paa til sidst, blev Græstørvene rullet pent ovenpaa ved Siden af hinanden, og det blev næppe nok at se paa dem, at de havde været gravet af. De beholdt den friske, grønne Farve og var snart igen groet sammen til et for Vandmasserne uangribeligt Græstøppe. Fyldgraven selv kunde anvendes som Afvandingskanal. Over den er der nu mellem Overkørsterne opført mindre Træbroer til Fodgængere. — Kørsel hen over Diget foregaar ad Ramper, som arbejder sig op ad Diget paa laugs ad den ene Side og i samme Retning ned ad Diget paa den anden Side — i Lighed med Bjergenes Serpenterer, naar undtages disses Svingninger. Kun hvor Vejen fra Vester Vedsted fører over Diget til Manø, er Vejen hævet, saa den gaar lige hen over som over en Viadukt.

Diget mellem Søndernæs og V. Vedsted er 13,3 km langt og dækker over et Areal paa 880 ha. Græstørvbeklædningen beløber sig til 381,000 Kvadratm., og der blev flyttet 638,000 Kubikm. Jord. Den samlede Udgift dertil var anslaaet til 2,030,000 Kr., men maatte paa Grund af Stormflodens Hærgen den 30. August 1923 forhøjes med 70,000 Kr. til 2,1 Mill. Kr. De to Trediedele af alle Udgifterne betales af Staten, medens Amtsraadet stillede et Beløb til Raadighed, og Lodsejerne betalte Resten.

TILSYNET MED DIGERNE.

Manøs første Dige er fra 1887; men det forfalt paa Grund af manglende Tilsyn. Noget lignende vil ikke let kunne ske med

Gravemaskinen i Virksomhed.

Digerne nu, da der er sørget for et jævnligt og forsvarligt Tilsyn. Distriktsingeniøren i Sønderborg skal to Gange aarligt, Foraar og Efteraar, sammen med Digebestyrelserne foretage et kritisk Eftersyn af Digerne og anordne evt. nødvendige Udbedringer.

Hvert Dige har sit Digelag og hvert Digelag sin Femmandsbestyrelse. Saadan har »Digelaget for Marsken ved Ribe« (det offic. Navn) en Bestyrelse, hvis Formand er valgt af Amtsraadet, mens eet Medlem efter Indstilling er udpeget af Ministeriet, og de tre sidste er valgt af Lodsejerne. Efter dette Princip er alle Digelagsbestyrelser sammensat. For Rejsbydiget eller »Kong Christian X.'s Dige«, som Søndernæs—Vester Vedsteddiget ogsaa kaldes, er der dog to Medlemmer, som er valgt henholdsvis af Tønder og Ribe Amtsraad, fordi et Stykke af Diget ligger i Ribe Amt. Saa har Lodsejerne kun haft to at vælge. Dets Formand og Ballunddigets eller »Digelaget Bredeaaadalens« Formand kaldes Diggreve. Det er et Levn fra tysk Tid. Syd for den nuværende Grænse er det samme ogsaa Tilfældet endnu.

FORDELENE VED ET DIGE.

Det varede en Tid, før en Del af Lodsejerne kunde bekvemme sig til at gaa med til Anlæg af et Dige. De vilde paastaa, at Fordelene ved et saadant ikke stod i Forhold til Omkostningerne ved Bygning og Vedligeholdelse. Nogle af dem vilde endda hævde, at Fordelene ved en Stormflod var flere og større end Skaderne. Det er selvfølgelig en Vildfarelse. — En eneste gavnlig Indflydelse kan Stormfloden siges at have. Den aflejrer Slik, der virker som Kunstgødning. Men for at den ikke skal have en meget skadelig Virkning endda, maa den indtræde i December eller Januar Maaned, og det er jo ikke altid, Vejrguderne retter sig efter Kalenderen. Paa pløjede Araler vil den — ogsaa i de to nævnte Vintermaaneder — kun have skadelig Indflydelse.

De uheldige Følger af en Stormflod er mangfoldige. Kommer den allerede i September eller Oktober, kan den ødelægge hele Resten af det Aars Græsning. I alle Tilfælde vil der paa de laveste Steder blive noget Saltvand staaende saa længe, at Græsarterne fortæres deraf. Flodbølgen nøjes desuden ikke med at oversvømme Marsk- og andre Græsarealer. Den naar en Gang imel-

lem helt op til Landsbyerne og kan endog omringe enkelte Gaarde og Huse. Pløjejorden gaar det derfor ogsaa ud over, og det kan den ikke taale — allermindst først paa Efteraaret. Er Kornet ikke mejet, bliver det trykket i Leje og filtret sammen af Tangen, som følger med. Er det bundet i Neg, kan disse skylles væk, som optagne Roer ogsaa kan spredes ud over vildfremmede Arealer, og de, der endnu sidder i Jorden, ødelægges af Saltvandet. — Er Faarene ikke bragt i Sikkerhed, maa man skynde sig at komme dem til Hjælp, for ellers vil de da være redningsløst fortabte, og af Kreaturer og Heste drukner der ofte en Del, selv om de dog har Haab om at redde sig ved Svømming. Derved kan der imidlertid ske dette, at de bliver hængende i Pigtraadshegnene eller i det mindste river sig paa dem. Ogsaa Menneskeliv kan gaa tabt ved en saadan Lejlighed, og jeg vil slutte denne Artikel med at fortælle om den alvorlige Stormflod, som kom, før det sidste Dige paa Fastlandet blev færdigt.

REJSBYULYKKEN 1923.

Det var slet ikke koldt den 30. August 1923; men det regnede af og til, og Blæsten tog stærkt til op ad Dagen. Alligevel var der ingen, der anede, at Dagen kunde ende, som den gjorde. Hen paa Eftermiddagen var der dog nogle, der vilde hente de Kreaturer, som gik allermest udsat, helt ude ved Havet, ind paa lidt højere beliggende Enge. Da man kom derud, viste det sig at være paa højeste Tid, og man blev med det samme hurtigt klar over, at selv Dyrene i Marker og Enge helt op imod Landsbyerne kunde komme i Fare før Natten. Det skete da ogsaa, at en Flok Køer, som gik faa hundrede Meter fra Ejerens Gaard, maatte svømme hjem og blive malket den Aften. Alt, som kunde være med til at redde Dyrene hjem, blev alarmeret. De Dyr, der gik længst ude, maatte se at redde sig selv, for Flodbølgen kom væltende høj som en Mur og rev alt med sig. Hvad der ikke blev standset af Pigtraad, blev skyllet af Sted i Vindens og Strømmens Retning, mod Nordøst. Maaske af den Grund druknede saa faa af Dyrene. En Hest vilde dog være gaaet til, endog paa lavt Vand, hvis ikke der havde været Mennesker i Nærheden til at redde den. Den var blevet viklet ind i Pigtraaden, saa den umuligt selv kunde være kommet løs. Den rev kun dybere og dybere Flænger i Kode

og Laar, som der dog ikke gik Betændelse i bagefter, vel nok fordi det samtidig blev vasket ud af Saltvandet.

Kl. 11 om Formiddagen var Diggreven, Truels Stauning Jensen, Rejsby, blevet ringet op af Hovedentreprenøren, Carl Nielsen, Odense, og mellem Kl. 2,30 og 3 kørte de sammen ud til Digget i Diggrevens Ponyvogn. Ingen af dem var den Gang klar over Farens Omfang. De Arbejdere, som ikke hørte til der paa Egnen, var blevet derude og opholdt sig næsten allesammen i Marketenderiet, da Arbejdet var indstillet i Anledning af det daarlige Vejr. Kl. 4 kørte Diggreven hjem igen; men kort efter fik Carl Nielsen i en Fart Samling paa de vigtigste Papirer, kom paa Ryggen af en Hest — med en Koffert i Haanden, og saa arbejdede han sig indad mod Rejsby, alt det han kunde, for det var blevet paa Tide at bjerge sig. Hesten naaede dog ikke ret langt, før den maatte give op. Den druknede, mens Entreprenøren blev fisket op af dem, der nu kom sejlene paa Marketenderiets Gulv. Overbygningen var tildels blæst af. — Barakkerne var løst sat hen oven paa Jorden og løftedes straks af Flodbølgen og blev baaret af Sted. Saadan kom to Tommerflaader ind til Kærbølling, den ene med 23 Mand, den anden med 15. Paa den første sang man: »Vift stolt paa Codans Bølge« — og paa den anden: »Hils fra os derhjemme —«, hvis Begyndelseslinjer knap nok helt passede til Situationen: »I den store, tavse Nat — staar jeg her ved Skibets Rat —«. For det første var det endnu ikke Nat, for det andet var Natten ikke tavs, og for det tredje blev »Skibet« ikke just styret af noget Rat. Ganske vist vidnede det om et godt Humør trods Faren; men det var vist ogsaa blevet stimuleret i Marketenderiet om Eftermiddagen. Hvis man havde været paa det rene med Kammeraternes Skæbne paa samme Tid, kan det jo være, det havde dæmpet lidt paa Munterheden. Alle de, der privat prøvede paa at komme ind i Sikkerhed, druknede nemlig. I alt omkom 19 Mand, deriblandt to Ingeniører, Mogensen fra Odense og Gucker fra Kiel. De havde i Fællesskab søgt at redde sig ved at stille en Kasse op ad en Transformator og stille sig selv oven paa den. Saaledes kom de til at staa 2—3 m over daglig Vande; men det var alligevel ikke nok. — Tyskeren var en Kæmpe af Vækst og havde aabenbart holdt sig længst, for man fandt ham

helt ude paa Vaderne. Det vil sige, at han havde opretholdt Livet, til Vandet igen var for udadgaaende.

Kl. 5 var Telefonforbindelsen blevet afbrudt. Da maa Barakkerne altsaa være startet; men først Kl. 11 naaede de ind til Kærbolling. — En eneste Mand havde reddet sig op paa det Stykke Dige, som var bygget færdigt, mens to Mand reddede sig ved at klatre op i Gravemaskinen. Alle tre var de selvfølgelig meget forkomne, da man om Morgen fik Forbindelse med dem. — De druknede blev fundet rundt omkring paa Markerne, mest i Grøfter og i Pigtraadshegn. De hørte næsten alle til den Stab, som følger et saadant Firma, hvor i Landet det saa paatager sig et Arbejde. Kun een Mand var hjemmehørende ikke saa langt derfra, idet han var fra Borrig ved Bredebro. To af de omkomne var uden al Familieforbindelse, og de ligger nu begravede paa Rejsby Kirkegaard. — Hvor Ulykken skete, staar en stor, smuk Natursten fra Odense Stenpikkeri til Minde om Katastrofen og dens Ofre.

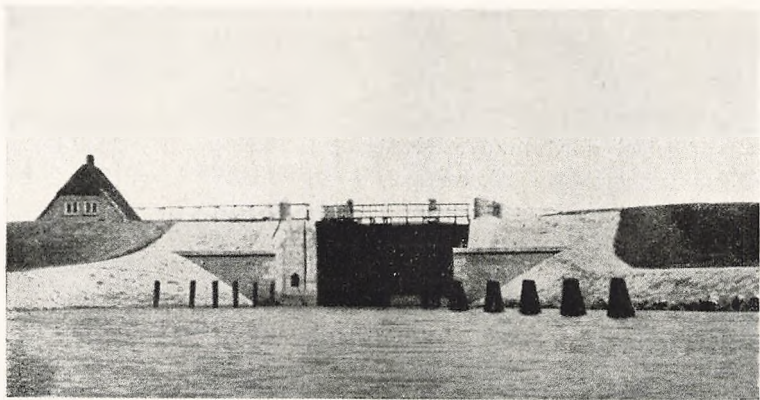
Mange af Arbejderne havde tit spottet det store Digeanlæg for den Smule Vand, de gik og saa paa til daglig. Ogsaa Firmaet fik et Varsko om, at det hastede med at faa Arbejdet færdigt, og nu var der ved Katastrofen blevet ødelagt et stort Stykke af det alt for nye Dige, som selvfølgelig ikke havde kunnet holde for Bølgernes Pres. Fra det Øjeblik blev der sat al Kraft ind paa trods Ødelæggelserne og de deraf følgende Ekstraarbejder og Ekstraudgifter at faa Diget færdigt til Aflevering den 1. September 1924, som Aftalen med Digelaget var. Det naaedes lige knapt nok, og Digelaget var af den Grund ubarmhjertigt nok til at lade Anlægget staa for Firmaets Regning og Risiko den følgende Vinter igennem. — Julen 1924 stod Diget sin første Prøve. Da var der en ret anselig lille Stormflod; men Diget tog ingen Skade, og den 28. Juli 1925 fandt saa den endelige Aflevering Sted.

Siden den Tid har der været ret høje Stormfloder et Par Gange, hvoraf ingen har været i Stand til at gennembryde Diget. En af dem, som indtraf den 24. Nov. 1928, har dog voldt adskillig Skade, og man maatte den Gang forskellige Steder for en Sikkerheds Skyld foreløbigt udbedre Hullerne med Sandsække. Selve Hovedreparationen, som maatte foretages det følgende Foraar, kostede Digelaget ca. 10,000 Kr. i ekstraordinære Udgifter.

Det lykkedes altsaa at faa Vesterhavet lukket ude fra vore Kyster eller rettere fra Landet bag vore Kyster; men ogsaa denne Gang skulde Sagnet faa Ret. Et levende Offer skulde det koste. — De, der har læst Theodor Storms »Der Schimmelreiter«, vil huske, at Hauke Haien kæmper mod denne Overtro til det sidste. Han forhindrer, at en lille Hund af Arbejderne bliver begravet i det sidste Hul, før Diget er færdigt. Men Havet lod sig ikke narre. Han endte med selv at blive Offeret, og i Døden har han ikke kunnet finde Ro, men maa ride som Varsel langs Digets Kam forud for en Stormflod. — Havet har ogsaa ved Rejsby krævet sit Offer, før det blev for sent.

Ingeniørerne har vundet den første Fase af Kampen mod Havet. Nu gaar de over til Angreb uden for Digerne. Langs Holstens og Sydslesvigs Kyst har Tyskerne bygget adskillige Dæmninger, som forbinder nogle Øer indbyrdes og med Fastlandet — som Hindenborgdæmningen til Sild. Saadan bygger Danmark i Øjeblikket en Dæmning til Rømø, og som Tyskerne paa Ejdersted og i Ditmarsken har inddæmmet store Landvindingsarealer, har Danskerne ogsaa Opmærksomheden henvendt paa Tilslikning og Landvinding langs Sønderjyllands Vestkyst. — Ude i Verden har danske Ingeniører været tilkaldt, og de har derude løst kæmpemæssige Opgaver paa mesterlig Vis; men ogsaa herhjemme vil der stadig være Opgaver nok at tage fat paa, som er dem fuldt ud værdige.

Niels Christensen.

Kammerslusen ved Ribe.

Er Danmark et lidet, fattigt Land?

»Danmark er et lidet, fattigt Land.« —

Denne Linje summede i Poul Martin Møllers Ører, da han vendte tilbage fra sin Kinarejse. Overalt hvor denne Mand var kommet frem, havde han stødt paa Mennesker, som kun vurderede Danmark efter den Plads, det optog paa et Landkort. Men til Trods herfor tabte han ikke selv Agtelsen for sit Fædreland — tværtimod. Det, der af fremmede Tunger kaldtes lidet og fattigt var for ham stort og rigt.

Ogsaa i vore Dage hører man Folk sige: »Ok, Danmark, det er jo kun et bitte Land, hvad kan det udrette?« Men heldigvis udgør disse Mennesker kun en lille Brøkdal af den danske Nation, som ogsaa omfatter de danske Sydslesvigere. I langt overvejende Grad er de fleste Danske dog af samme Type som Poul Martin Møller. Og saa længe dette er Tilfældet, viser en Nation selv, at den kan leve og vil leve.

De Mennesker, som kalder Danmark for et lidet, fattigt Land, maa betegnes som meget kortsynede. Det er saadanne, som ikke kan forstaa, at der ogsaa kan ydes store Bedrifter i det stille. Man behøver aldeles ikke at være blandt Verdens stærkeste Krigsmagter eller høre til de Lande, som besidder de største Naturrigdomme for at kunne gøre sig gældende her paa Jorden. Det siger ikke ret meget at have alle gode Chancer for at kunne hævde sig, naar man saa ikke benytter sig af dem ;og at knuse en mindre Nabo med militær Magt siger jo heller ikke noget positivt om en Nation.

Mange af Danmarks Sønner og Døtre har i Aarenes Løb medvirket til at kaste Glans over dets Navn. Baade ude og hjemme har danske Mænd og Kvinder ivrigt gjort sig fortjent til at leve i den Have, som prydes af Verdens ældste Korsbanner. Nogle har gjort deres Indsats langt fra Hjemmets Kyster, andre har arbejdet herhjemme og er kommet til Resultater, som i Løbet af »føje« Aar er blevet kendt Verden over.

I Dag, da Krigen raser over Verden igen, voldsommere end nogensinde og Danmark til Dels er afskaaret fra Omverdenen, skulde man tro, at Landet vilde ligge hen ligesom et Land-

skab, der hujmsøges af et voldsomt Uvejr, og hvor derfor enhver Busk og ethvert Dyr vilde bøje sig for at mærke saa lidt som muligt til Stormens Voldsomhed. Men dette er imidlertid slet ikke Tilfældet. Danmarks Navn gaar ikke i Glemmebogen, ej heller bliver Landet mindre og fattigere i denne Krig. Det hjælper ogsaa vore Landsmænd syd for Grænsen med til at forhindre. Ranke og stolte staar vor unge Sydslesvigere fast og trodser Uvejret. De gaar ikke i Skjul for at dække sig selv. De er kun besjælet af den ene Tanke, at værne om det nedarvede og paa ingen Maade plette den Arv, som de har modtaget fra deres Fædre, der allerede i sidste Verdenskrig viste, at den syd- og nordslesvigske Danskhed ikke kan rykkes op med Rode, selv om en nok saa kraftig og voldsom Storm river i dens Grene.

Da Krigen brød ud, har sikkert Størstedelen af den danske Befolkning tænkt paa to Ting, nemlig Tallet 6000 og de unge værnepligtige Sydslesvigere. I sidste Krig 6000 Faldne, hvor mange skulde denne Gang betale Troskab med Hjerteblood. Enhver vidste, at en kommende Krig vilde kræve store Ofre ogsaa blandt vore Landsmænd i den Del af Sønderjylland, som ved Genforeningen ikke kom tilbage til Moderlandet; men enhver vidste ogsaa, at ingen af disse unge vilde unddrage sig deres Pligt til at kæmpe sammen med deres tyske Herbergsfolk.

Nu kan vi læse i Avisen eller høre berette om, hvorledes »de unge Skud« ude paa Valpladsen Gang paa Gang bliver paaskønnet og fortjent udmærket af deres tyske Foresatte. Her maa man tage i Betragtning, at det er en langt tungere Byrde for den dansksindede Sydslesviger at være Soldat, end det er for hans tyske Kampfælle. Denne sidste ved, hvad han kæmper for og har et Maal at naa, medens den førstnævnte blot gaar i Krig, fordi det er hans Pligt. Den unge Sydslesviger ved, at enhver Ros og Belønning, som han faar, er med til at pryde Danmarks Bryst, men han er sandelig ogsaa klar over, at det samme Bryst kan plettes.

Trist til Mode blev man uvilkaarligt den Dag, det blev bekendt, at en ung Sydslesviger var faldet paa Østfronten, fordi han vilde hjælpe en saaret Kammerat. Den unge Mand vilde vise

sin rette danske Karakter og hjælp derfor til Trods for, at han selv udsatte sig for Farer. Han naaede at plukke en Rose til at pryde Danas Høve med, men maatte ogsaa betale den med det dyreste han ejede, med sit Liv.

De Danske syd for Grænsen i Dag kaster Glens over Ordet Danmark ved at gøre deres Pligt i den tyske Trøje. Det kan ikke værdsættes højt nok.

Vi kan dog gøre eet; vi kan i Taknemlighed mindes de Sydslesvigere, som i Dag kæmper og maaske falder for at vise Verden, at Danmark ikke er et lidet, fattigt Lænd. Thi det kan det i Sandhed ikke være, naar det er i Stand til at møde med en Flok Sydslesvigere som den, der i Dag kæmper paa alle Slagmarker. Disse unge kæmper ikke for den samme Sag, som deres tyske Kammerater, men de er med til at tjene Danmark, at hæve dets Navn og vise, at det til Trods for Lidenhed paa Kortet og Mangel paa egentlige Naturrigdomme besidder den Livskraft, som vil føre det gennem ogsaa denne svære Tid.

Vi herovre paa denne Side Grænsen vil aldrig glemme de Ofre, som I danske Sydslesvigere i Dag bringer paa Danmarks Alter.

Svend - Aage Christensen. Aarg. 38.

Fra Duborgskolens Besøg i Mindelunden i Haderslev 1931.

Den lille Russerdreng.

Vi var paa Vej gennem Sydrusland med en større Transport. Ikke langt fra en stor By holdt det lange Tog, der var proppfyldt med Soldater. Oktobersolen skinnede straalende ned over dette Mylder af Uniformer, der lig en Myreflok sværmede omkring Toget og ud over den lille nødtørftige Banegaard.

Som en udsultet Ulveflok samledes en Flok pjaltede og lasede russiske Børn foran hver aaben Vogn, tiggende om Mad. Sulten syntes formelig at skringe ud af disse udlungrede Stakler, der graadigt slugte alt, hvad der kastedes dem for Fødderne af Soldaterne. Jeg stod ved Forplejningsvognen og saa ud over denne pjaltede Skare. Et Stykke borte fra denne Hob stod en lille Dreng. Begge Hænder havde han begravet i de store Frakkelommer. Skindhuens store Ørenklapper dækkede næsten det lille Ansigt. Det paaafaldende ved Drengen var dog de alvorlige Øjne, der ikke veg bort fra alle de Rigdomme og Herligheder, der aabenbarede sig for hans Øjne i Forplejningsvognen. Ganske stille stod han, som var han i Tankerne midt inde i dette forjættende Paradis der bag min Ryg. Saadan stod han i lang Tid uden at røre paa sig, til jeg havde faaet jaget den graadige Flok foran Vognen væk og fik ham vinket hen til mig. Ganske langsomt kom han nærmere — de alvorlige Øjne var hæftet paa mit Ansigt i et stort og dog tillidsfuldt Spørgsmaal. Jeg fik ham hevet op i Vognen og anbragt paa en Margarinekasse, hvor jeg saa begyndte at fodre ham. Hvem skulde ane, at denne lille Mave kunde rumme saa meget. Ganske stille svandt den ene Klemme efter den anden som Dug for Solen. Uden at forhaste sig — som om hver Bid var en særlig Nydelse — fik han tømt Bliktallerkenen. Jeg prøvede paa at faa ham til at tale — men uden Resultat. Det eneste var det alvorlige Blik, der hvilede paa mig ved hvert Spørgsmaal. Da han langt om længe var mættet, stod han ganske stille og saa paa mig.

Stiltiende gav jeg ham et Rugbrød, som han lige saa stiltiende gemte under sin store Frakke. Endnu en Gang saa han paa mig — saa vendte han sig og gik uden at se sig en Gang tilbage.

Jeg har ikke kunnet glemme dette alvorlige Blik.

Der var gaaet en Tid. En skønne Dag sad jeg i en Flyve-maskine, der fra fløj os lige til Fra Krigens grufulde Skueplads pludselig at dumpe ned i en straalende oplyst By tog Vejret fra mig. Maaske stod mine Kammerater og jeg ligesom denne lille Russerdreng og stirrede paa dette Lyshav, der mindede saa meget om den med Længsel ventede Fred. Ganske langsomt vænnede vi os til de nye og saa attraaværdige Om-givelser. Bagefter sad jeg paa mit Hotelværelse og tænkte paa den lille Russerdreng. Det var, som var vi nærmere sammenknyt-tet til hinanden trods de forskellige Længsler.

Saadan vil det vel altid være i Livet, naar man faar Lov til at se ind i noget, man rigtig længes efter.

Jeg vil ønske og haabe for Jer alle, I Kammerater fra Aargang 1933 og de andre Aargange, der udgik fra Duborg-Skolen, at vi, naar vi en Gang maa faa Lov til at se ind i Fredens Rige igen, maa gaa med taknemligt Sind ind i det Længslens Maal lige saa roligt og fortrøstningsfuldt som den lille alvorlige Russerdreng, jeg lærte at kende og aldrig kan glemme.

Jeg hilser Jer alle, hvor I end er.

Helmut Leckband.

Fra en lykkelig Tid. — 1931-Holderiet i Rgs. Lyngby.

Til vore faldne Drenge!

*Danske f o r d u m Freden brød paa fremmed Kyst.
Nu paa Saar, som andre slog, vi raader Bod.
Vovemod med Smil end bor i Folkets Bryst;
men vor Kraft nu vies Fredens Gerning god.*

*Danske Drenge, fostret op til Fredens Færd!
Fædres Flag jert Hjertes var trods Mulm og Nod.
Fremmed Folk og Fane Krigens Færd jer bød;
da faldt Skygger over Smil fra Pligten svær.*

*Jævnt og tro I vandred' efter Danskes Vis,
færdedes bag Plov og Pult ved Flensborg Fjord.
Nu jer Grav alt tues fjernt i fremmed Jord;
fremmed Haand har redt jer den for blodig Pris.*

*Flor om Fold bær' Fanen, som I havde kær.
Moders Sorg sig spejler tyst i Taarers Glans.
Nænsomt knytter hun af kære Minder Krans,
medens Tanken kredser om jer brudte Færd.*

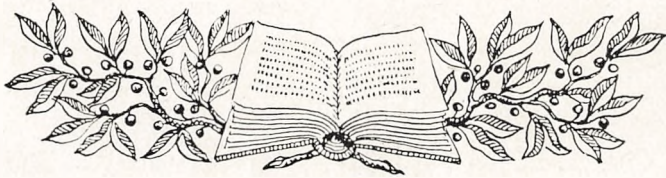
*Danske Drenge, ramt af Dødens Ivasse Pil!
Blev end kort kun Livets Færd i Fædres Stavn,
d e r med stille Vemod værnes om jert Navn,
og med Tak vi mindes jeres lyse Smil.*

*Danske Drenge, segnede i Kampens Gry!
Værged' I blot tro det bedste i jer selv,
fik I lært at leve under Himlens Hvælv,
da af Mulm og Gru vil stige lysest Gry.*

P e d e r J e n s e n .

Duborgskolen. — Gangen foran Lærerværelset.

Duborgsamfundets Kronik.

Generalforsamlingen og Aarsfesten 1941 fandt Sted paa Skolen Lørdag den 29. Marts.

Der indledes med en stilfærdig Generalforsamling, paa hvilken Lærer P. Jensen aflagde Beretning og Regnskab.

Begge Dele godkendtes.

De efter Tur fratrædende Bestyrelsesmedlemmer, Bogholder P. Køster, Fru Marianne Christensen f. Agerskov og Vandrelærer L. H. Schubert genvalgtes enstemmigt.

Under »Eventuelt« rettede P. Køster en Tak til Lærer Jensen for hans Arbejde for Duborgsamfundet.

Efter en lille Pause samledes man derpaa omkring de nydeligt dækkede Borde i Festsalen. Her bød den fungerende Formand Lærer P. Jensen Velkommen, idet han indledende mindedes den afdøde Formand, Dr. Andreas Hanssen, hvortil Deltagerne sluttede sig ved at rejse sig.

Flensborg-Kvartetten (Journalist W. Lange, Bernhard Petersen og Frue samt Lærer Oskar Nielsen) glædede sammen med Skolens udvidede Elevkor Tilhørerne med en musikalsk Underholdning.

Der var nu Lejlighed til at genopfriske fælles Minder fra Skoletiden og til at faa sig en kammeratlig Passiar.

Lærer Jensen rettede en særlig Velkomst til de nye Medlemmer, de Elever, der nu forlod Skolen. »Vi har Brug for jer alle i Duborgsamfundet, men det er ikke kun os, der har Brug for jer, I har ogsaa Brug for os«. Taleren citerede nogle Linier af Helge Rodes »Som en rejselysten Flaade«, den Sang, man lige havde sunget: »Værn med Vid, hvad helt er vort, sig kun Sandhed

jævnt og kort«. »Vi i Duborgsamfundet vil gerne hjælpe jer med at værne om jeres gamle Skole og om de Værdier, den har givet jer som Danske.«

Lærer Jensen sluttede med at læse de sidste Vers af afdøde Dr. Andreas Hanssens smukke Digt: »Hilsen til Elever, der afslutter deres Skolegang«, trykt i Samfundets Aarsskrift 1940.

Hilsener og Lykønskninger, der var indlobet i Dagens Anledning, oplæstes.

Lærer Madsen, Lærer Nielsen og Inspektør Dirks henvendte sig med muntre og alvorfulde, manende Ord til Dimittenderne, for hvem der nu begyndte et nyt Livsafsnit. En tidligere Elev bragte Hilsen fra Sønderborg Statskole.

Timerne fløj af Sted med Sang og Samtale, og det var blevet forholdsvis sent, før Lærer Jensen kunde slutte denne Del af det smukke og vellykkede Samvær med en Tak til de fremmødte og til dem, der havde bidraget til at gøre Aftenen festlig.

Sidste Del af Aftenen foregik i Gymnastiksalen, hvor Fru Charlotte Schubert paa en god og fornøjelig Maade ledede en Afdeling Sanglege med Frk. Ottosen ved Klaveret.

Traditionen tro sluttedes der med: »Altid frejdig, naar du gaar Veje Gud tør kende«.

AARSSKRIFTET.

Redaktionsudvalget bestaar af pøns. Lærerinde Frk. E. Madsen, Bogholder P. Køster og Lærer P. Jensen.

Paa Grund af de herskende Forhold har Arbejdet maattet overlades til sidstnævnte.

Af flere Grunde er Udgivelsen blevet betydelig forsinket. Vi beklager det, men har ikke kunnet ændre det.

BENT NOACK — CAND. THEOL. MED »PRÆ«.

Bent Noack, dimitteret fra Duborgskolen i 1931, har bestaaet theologisk Embedsksamen ved Københavns Universitet — med Udmærkelse.

At faa Udmærkelse til theologisk Embedseksamen er en Begivenhed, som kun indtræffer med mange Aars Mellemlum.

Bent Noack er fra 1. 2. 1942 ansat som Undervisningsassistent ved Aarhus Universitet.

Vi ønsker til Lykke baade med Eksamen og Ansættelse!

FHV. INSPEKTØR EMIL ARPS.

fyldte 80 Aar den 30. Oktober 1941

I denne Anledning havde Bestyrelsen besluttet at hædre ham ved at udnævne ham til Duborgsamfundets første Æresmedlem.

Et Diplom, der var tegnet og kalligraferet af Maler P. P. Friis, Flensborg, og som er gengivet andetsteds i Aarsskriftet, blev ved Fru Dr. Hanssen overrakt den gamle Inspektør paa Fødselsdagen, som han desværre — paa Grund af et uheldigt Fald Dagen før — maatte tilbringe paa Hospitalet.

Efter veloverstaaet Hospitalophold har Inspektør Arps sendt os en Takkeskrivelse, hvoraf vi gengiver nogle Linier:

»Efter at jeg saa nogenlunde er kommet mig efter mit Uheld den 29. Oktbr., føler jeg Trang til at udtale min hjerteligste Tak til Duborgsamfundet, fordi det har udnævnt mig til sit første Æresmedlem. Dette har forvoldt mig en stor Glæde. Ligeledes siger jeg inderlig Tak for det meget smukke Diplom . . . Det hænger nu paa en god Plads i min Dagligstue . . . Denne min Tak kommer fra et oprigtigt Hjerte.«

Vi ønsker den gamle Inspektør en lykkelig Aftenstund.

VORE FALDNE.

Den Tid, vi lever i, virker forfærdelig afstumpende. Vi hører og læser om saa og saa mange Tusinde faldne og saarede, og efterhaanden som vi har hørt eller læst det nogle Gange, hører det til en vis Grad op med at gøre noget større Indtryk paa os. Det menneskelige Sind har en ikke ringe Tilpasningsevne. Hvad der ikke direkte vedkommer os, skyder det til Side, og det er vist godt det samme. Hvordan skulde det være muligt for os at bære alt det forfærdelige, der sker, hvis det virkelig trængte helt ind i vor Bevidsthed og fyldte vort Sind.

Men kommer der saa Meddelelse om, at en, vi kendte, og som maaske endda stod os nær, er falden, da faar vi med eet Slag Krigen nær ind paa Livet. Ogsaa i vore Rækker er der blevet slaaet Huller. Om enkelte af de faldne gælder det, at de maaske var gledet ind paa andre Veje, om andre, at vi vel ikke i Almindelighed lagde større Mærke til dem, og atter andre nærrede vi store Forventninger til. Men fælles for dem alle er, at de engang gik i dansk Skole, og derfor faar de nu Plads paa dette Sted i vort Aarsskrift.

Karl Büchert, Jaruplund,	f. 30.11.1920, fald. 10.12.1941
Lauritz Borg, Flensborg,	„ 3.10.1916, „ 10.12.1941
Albert Christiansen, Tætvang,	„ 6. 1.1921, død af sine Saar 21.11.1941
Hans Clausen, Flensborg,	„ 25.10.1919, fald. 12. 7.1941
Andreas Fink, Flensborg,	„ 10. 6.1915, „ 12. 9.1941
Wilhelm Hansen, Harreslev Mark,	„ 29. 1.1919, „ 3. 7.1941
Johannes Lorenzen, Flensborg,	„ 20. 3.1916, „ 25. 6.1941
Hans Henrik Madsen, Flensborg,	„ 25. 3.1917, „ 2. 6.1940
Willi Nicolaisen, Flensborg,	„ 26. 1.1912, „ 3. 6.1940
Herbert Hansen Petersen, Flensb.,	„ 4.12.1918, „ 1940
Eduard Thamm, Tønning,	„ 1.11.1914, „ 1941
Poul Scholz, Langbjerg,	„ 9. 5.1917, „ 1941
Johannes Winkelmann, Flensborg,	„ 5. 9.1918, „ 1940
Karl Trothe, Harreslev Mark,	„ 2. 6.1909, „ 1941
Johannes Nissen (Sommerstedt), Flensborg,	„ 2.10.1920, „ 1941

Fra Kobbermølle-Skolen faldt:

Christian Nielsen, født 29.11.1913, falden 2.8.1941.

Vore indkaldte.

Nedenfor bringer vi en Fortegnelse over indkaldte Elever

Carl Andresen	Fritz Hansen	Asmus Mathiesen
Henrik Born	Emil Hønnicke	Hermann Münchow
Carl Bøvadt	Heinrich Hansen	Johs. Münchow
Henrik Bøvadt	Hans Willh. Hansen	Johs. Nissen
Didrich Bøvadt	Harry Hansen	Max Nissen
Carl Budach	Egon Hemleb	Nis Petersen
Hans Fr. Budach	Soren Hansen	Jacob Petersen
Christian Bryhl	Christian Ingwersen	Hans Paulsen
Carl Bressen	Hans Ronald Jørgensen	Siegfried Petersen
Heinz Brummer	Nikolaus Jessen	Andreas Petersen
Hans W. Bischoff	Marius Jessen	Herbert Petersen
Gustav Bunch	Ernst Jess	Knud Petersen
Sven Boysen	Poul Jensen	Bernhard Petersen
Helmuth Beck	Aksel Jebsen	Johan Petersen
Walter Christiansen	Hans Jessen	Paul Pfaffenbach
Johannes Cordsen	Ernst Jørgensen	Hermann Staub
Claudius Christiansen	Thomas Kjær	Christian Sørensen
Hans Clausen	Helmuth Krübbe	Walter Sørensen
Otto Christiansen	Heinrich Kienke	Karl V. Sønnichsen
Carl Danneberger	Peter Køster	Horst Stampe
Anton Derda	Peter Krogh	Paul Soltau
Erich Ernst	Johs. Kielgast	Sønke Sønnichsen
Bruno Frederiksen	Fritz Kielgast	L. H. Schubert
Phillip Frederiksen	Karl Klingberg	Karl Tychsen
Willi Friis	Fr. Kienke	Herman Tychsen
Wilh. Friis	Helmuth Leckband	Johan Tychsen
Werner Glüsing	Aksel Lieb	Karl Otto Thomsen
Christian Geipel	Harriot Lorenz	Hans Vollerthun
Nicolai Geipel	Jep Lorenzen	Hugo Voss
Olaf Gregersen	Nikolaus Matthiesen	Franz Wingender
Heinrich Hansen	Adolf Matthiesen	Hans Wingender
Ernst Hansen	Martin Müller	Hans Wolff
Christian Harck	Hans Werner Mahnke	Georg Wöhlk,
Hans Harck	Heinz Müller	Bruno Wöhlk
Karl Hansen	Willi Müller	Christian Ziegler
Karl-Heinz Hansen	Otto Møller	Reinhold Weber
Hans Hamann	Johannes Mathiesen	
Peter Hansen	Valdemar Meyer	

FREDERIK BUDACH, HORNSKOV.

født den 10. 12. 1912 død den 10. 12. 1941.

Et af vore trofaste Medlemmer, Frederik Budach fra Hornskov, afgik ved Døden paa sin 29 Aars Fødselsdag.

Frederik Budach, der var eneste Søn af gamle Peter Budach i Hornskov, var Landmand og skulde have overtaget Fødegaarden. Hans Død var et haardt Slag for hans Familie. Ogsaa vi vil savne ham i vore Rækker.

DUBORGSAMFUNDETS KØBENHAVNSKREDS.

En Aften i Efteraaret 1937 var nogle gamle Elever af Aargang 1931 samlet til en Sammenkomst i København, hvor de paa den Tid opholdt sig. Denne Sammenkomsts Resultat blev en Plan om et Par Gange om Aaret at samle de i København boende Medlemmer af Duborgsamfundet.

Der fandt ogsaa flere Møder Sted, undertiden med nuværende og forhenværende Lærere som Deltagere, og vi her i Flensborg har med Tak modtaget flere Hilsener fra Kredsen ved Øresund.

Efter at Lærer Billum har bosat sig i Hovedstaden, er der ved hans Hjælp ved at komme mere Samling over »Københavnskredsen«, idet Hr. og Fru Billum holder aabent Hus en Gang om Maaneden, og ved disse Møder kommer der stadig »nye« gamle Duborgskoleelever.

Fra Hovedafdelingen retter vi en Tak til Lærer Billum og Fruen for Initiativ og Daad i denne Sag.

BORGFRED I DAG, MEN REFORM I VENDE.

Det er mange Aar siden — nøjagtig 16½ —, da en Kreds af tidligere Elever — den Gang var de hurtig talt — og de fleste af Skolens Lærere samledes paa Duborg-Skolen for at drøfte Muligheden af at faa en Elevforening oprettet.

De ældste Elever var kun 18—19 Aar, en enkelt maaske henimod de 20; men Ungdom var det, dejlig grøn Ungdom, saa det var let for os Lærere at notere vor Aldershævd, ja, at hævde os i det hele taget, skønt ogsaa vi var lykkeligt unge.

En enkelt »gammel« Elev, der lige havde faaet Eksamensbeviset udleveret, røg Shagpipe med en Virtuositet, der røbede aarelang Erfaring (erhvervet i Smug) og forlenede ham med en vis Jævnbyrdighed i Lærernes Kreds, mens de fleste andre, der endnu ikke havde tilegnet sig et lignende Kendskab til Livsnydelsens dybere Væsen, gjorde sig mindre bemærket og saa sandt ikke led af Højhedskomplekser. — De var bare med!

Dog nok om det. — Duborg-Samfundet blev Mødets Frugt. En gylden Pomerans, der gennem Aarene er blevet os alle mere og mere kær, er blevet os som en Livvagt omkring Skolen og mange gamle Elever et skattet Bindeled mellem Ungdomsaar og Barndoms minder. — Og i Dag, da vore gamle Dreng i Hundredvis gør Krigstjeneste under mange og fjerne Himmelstrøg, er Duborg-Samfundet som et Fællesskabets Tegn mellem Fronten hjemme og Fronterne derude. — Ingen vil i Dag undvære blot den nøgne Bevidsthed om, at Duborg-Samfundet lever og tjener vor fælles Sag.

Men alt dette er kun en lang Indledning til det, jeg i Virkeligheden ønsker at sige.

Duborg-Skolens Rektor blev Samfundets fødte Formand, da vor ungdommelige Sammenslutning blev til, og Dr. Andreas Hansen fortsatte som saadan lige til sin Død. Alle fandt dette ganske naturligt, i hvert Fald foreslog ingen det ændret, og nu sidder jeg med den tunge Arv. — Den skal blive løftet efter Evne; vær forvisset om det. Desuden er jeg lykkeligt sekunderet af Samfundets nidkære Bestyrelsesmedlem og Aarsskriftets virksomme Redaktør, Lærer P. Jensen. Men principielt er det mig meget imod at være »født« til en Formandsstol. Det virker mig fremmed og forekommer mig saa uforeneligt med al dansk Tankegang.

Derfor siger jeg det allerede nu: Her venter os en Reform. — Men Tiden kræver Borgfred i vore Rækker, og mange, mange af dem, der skal have Lejlighed til at tale med, naar Lovene skal ændres, er i Dag afskaaret derfra. — Saa venter vi! — Venter i Taalmod og Stilhed paa den Dag, da vi med Freden bag os og en dansk Arbejdsdag foran os atter kan samles paa Duborg Banke. Den Dag fører vi vore Love à jour. — Den Dag vil den Ungdomsflok, der kaldte Duborg-Samfundet til Live, være forvandlet til modne og haardtprøvede Kvinder og Mænd.

Den Dag vier vi allerede nu vore bedste Tanker og Ønsker.

Bernhard Hansen.

Et Tiaarsminde. — Afgangsklassen og Lærerne 1931.

Diplomet til Inspektør Arps.

Tu Slut vil vi gerne rette en Tak til vore Medarbejdere ved Aarsskriftet og til vore Annoncører for den Støtte, de har ydet os.

Vi beklager, at Aarsskriftet paa Grund af Forhold, som vi ikke er Herre over, udkommer med saa stor Forsinkelse, som Tilfældet er.

Med Haabet om, at vi inden alt for længe maa være i Stand til — ligesom tidligere — at udsende Aarsskriftet som en Julehilsen, sender vi Hilsen til vore Medlemmer og Venner.

Paa Redaktionsudvalgets Vegne:

P e d e r J e n s e n .

Udsigt fra Duborgskolens Lærerværelse.

Hansen & Co.

Nørregade 94/96
Telefon 660

Holmen 70

Herre-Beklædning
og
Fodtøj af alle Slags

BOY MAGNUS

HOLMEN
Telefon 2118

*Deres Forretning
for Modevarer*

Chr. Detleffsen

Pferdewasser 1 — Fernruf 5 u. 8

Holz - Sperrholz

Leichtbauplatten - Eiserne Träger

N. P. WEJBEL

Nørregade 15 - Telefon 1867

Kaffe, Te, Chokolade

Specialitet:

Hjemmelavet Konfekt

Sophus Gregersen

MALERMESTER

Farver og Tapeter

Nørregade 125 - Telef. 825
Flensborg

KOLONIALWAREN
WEINE u. SPIRITUOSEN

C. C. Petersen

Flensburg

Norderstrasse 78, Fernspr. 103

S. Münchow

Klejnsmedemester

Nørregade 125 Flensborg

Telefon 1890

G. Christiansen

Ure og Guldvarer

Ankra og Junghans

Søndergravene 7, Flensborg

Telefon 245

Nørregade
80

H. C. THORIUS

Nørregade
80

(Indeh. WILHELM ANDERSSON)

Grundlagt 1884

HUSHOLDNINGSSAGER OG LEGETØJ

BAHNHOF'S-HOTEL

FLENSBURG

— modernisiert und behaglich eingerichtet —
empfiehlt sich den Besuchern aus Stadt und Land

„Flensburger Rumhaus“

Vin og Spirituosa

Andreas M. C. Holst

Søndertorv 1 Telefon 101

Union-Bank

Telefon 1376 og 1377

udfører

alle
Bankforretninger

J. Jessen & Co.
Efterflg.

Sæbefabrik

Flensborg Telefon 48

H. MADSEN

Malermester

Vanggade 28III

DROGERI

Farver, Lak, Tapeter

Herbert Kenter

Harreslevgade 55

Gnomenkeller

*ladet
zum Besuch ein*

Telefon 2116

RESERVERET

Spis godt!

Spis i

Fiskerestauranten

over for »ZOB«

Telefon 1527

WILHELM BARLAG

NØRREGADE 36, TELEFON 760

HUSHOLDNINGSGENSTANDE / GLAS / PORCELÆN

HERMES

Søndertorv 4 Telf. 2216

*Alt i
Strømper og Trikotager*

Detlef Jepsen

Bageri og Konditori

Harreslevgade 62

RESERVERET

Chr. Meier

Skrædderforretning

Duborggade 18

Flensborghus

Hotel & Restaurant

Nørregade 76 - Telefon 802

Eduard Knutzen

Norderstrasse 147

Telefon 2746

Fachgeschäft
für Gartenbauartikel

ULDALL & CO.

FLENSBORG

Telefon 2173

Manufaktur
Konfektion

*Seværdig, staaende
stor indendørs Udstilling*

Porcelæn

Thomas C. Jessen

Stort Udvalg i Gaveartikler

Krystal

Nørregade 54-56, Flensborg, Telef. 92

LÆS

FLENSBORG AVIS

og

DER SCHLESWIGER

SKOTØJSHUSET KETELSEN K. G.

Harreslevgade 26 og Nørregade 48-50

Telefon 1710

RINGIA-SKO

PETER HARTVIGSEN

Flensborg

KUL, KOKS, BRIKETTER

St. Hansgade 30. — Telefon 2716

W. KÜLPER

Kvalitets=Lædervarer

Nystaden 41 og Nørregade 11/13

Telefon 348

Hofoptiker A. Silos Efterfølger

Byens ældste og førende Forretning i Faget

STOREGADE 9

FLENSBORG

TELEF. 2060

J. H. Beckmann & Co.

Alt i Jernvarer og Værktøj

Nørregade 30—32

FLENSBORG

Telefon 107

CHR. FR. VITH, FLENSBORG

Kul-Import

KUL, KOKS, BRIKETTER, BYGNINGSMATERIALE

en gros & en detail

Hafendamm 26

Telefon 37 og 42

C. F. JANSSEN

Kachelöfen — Kachelherde — Mehrzimmerheizungen —

eiserne Oefen — Herde — Kessel — Zentralheizungen

Sanitäre Anlagen — Wand- und Fussbodenplatten

Sämtliche Reparaturen und Reinigen

Telefon 2213

FLENSBURG

Norderstrasse 121

Foto-Drogerie Spenningsen

Flensburg — Fernruf 2595

Toosbüystrasse 13

Grossestrasse 22

CHRISTIAN BIRCK

Alt i Husholdnings- og

Køkkenredskaber

Harreslevgade 5 - Telefon 382

A. CLAUSEN, Storegade 1 *Telefon 2441*

SPECIALFORRETNING I FINE SÆBER og PARFUMER

Skotøjshuset Peetz

HOLMEN 55 — Telefon 800

Eneudsalg af DORNDORF-SKO

Flensburger Eiskremfabrik

Munketoft 7 — Telefon 1324

Fineste Varer i Spiseis

BLAD-CENTRALEN

(Otto Nielsen)

Bog- og Papirhandel
Storegade 83 Telefon 2678

*Stort Udvalg i Fyldepenne og
Pencils. Reparationer udføres*

HANS BOYENS

Flensburg-Harrisleefeld
Telefon 1369

*Manufaktur- und Herren-
bekleidung:*

Spez.: Arbeiterbekleidung

Pianohuset Wendorff

HOLMEN 14 — Telefon 2129

Det førende Hus i Musikinstrumenter, RADIO, Klaverer, Noder

Det kgl. octr. almindelige

Brandassurance-Compagni

stiftet 1798 i København

Tegner alle Brandforsikringer

Hovedfuldmægtig for Tyskland:

A. P. KLOSTER, Holmen 70, Telefon 1945 og 1946

Nis Laurup

Herre- og Dameskrædderi

Junkerhulvej 19

Marien-Café og Konditori

Nørregade 11-13. v. Frue Kirke
Telefon 1788

Første Klasses Bagværk

En god Kop Kaffe!

BORGERFORENINGEN

Holmen 17 — Telefon 1385

Godt Madsted - Velplejede Drikkevarer

Das führende

PHOTO-KINO-SPEZIALHAUS

DRECOLL-THURNER

Holm 10

Telefon 1165

ASMUS BRIX

Dampbageri

GODE VARER

Nystaden 4

Telefon 962

FRIEDRICH MAU

Snedkermester

BYGNINGS- OG MØBELSNEDKERI

Jørgensgaardegade 10

Telefon 1596

Die gute Uhr von

BIRKENFELDT

FLENSBURG — GROSSE STR. 75 — TELEF. 2511

Das Fachgeschäft für

UHREN, SCHMUCK, SILBERWAREN U. TRAUINGE

DUDEK & THOMSEN

Eisenwaren, Werkzeuge, Haus- und Küchengeräte

FLENSBURG

NEUSTADT 43

FLENSBURGER REPRODUKTIONSANSTALT

Felix Köhring

Harrisleerstrasse 3

Fernsprecher 2715

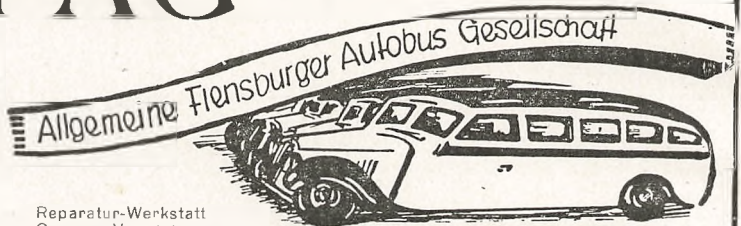
Klichees

Zeichnungen

Entwürfe

A FAG FLENSBURG

FERNRUF
1444

NEUSTADT 19

Reparatur-Werkstatt
Garagen-Vermietung
und Wagenpflege

Inh.: Zimmermann & Boegh

Sonderfahrten für Vereine und Gesellschaften. Büro im Zentral-Omnibus-Bahnhof (ZOB) Nord-
eingang, I Treppe. Zur Verfügung stehen Schnell-Omnibusse mit 12, 16, 20, 26, 30 bis 32 Sitzplätzen.

PETER SPECHT - FLENSBURG

Oliemalerier, Raderinger, Træsnit, Kunsttryk, Spejle

Stort Lager i indrammede Billeder

WILHELM GRUMANN

Werkstätte für neuzeitliche Blumenbinderei

Flensburg, Holm 7, im Rathaus

Fernruf 2408

M. C. MORITZEN

Skræddermester

Riddergade 6

Telefon 2875

AUG. PEETZ

Storegade 32 Flensburg

Telefon 2512

Herrehatte — Pelsvarer

M. MEESENBURG

Telefon 111 og 333

Jernvarer og Værktøj

Bücherstube Krohn

Gute Literatur

Kunstgew. Werke - Politik

Grossestr. 24 Fernspr. 1021

PETER P. FRIIS

Malermester

Flensborghus

Telefon 1743

